

Metallurgia. Pulbermetallurgia

1. aeratsioon **i** aeration **v** аэрация
1) Flotatsioonil (vt. *flotatsioon*) kasutatava pulpi rikastamine õhuga.
2) Vee rikastamine õhuhapnikuga bioloogilistes puhastusseadmetes.
2. afiinsus; ühtivus **i** affinity **v** [химическое] сродство
Olekufunktsioon, mis iseloomustab aine võimet astuda keemilisse interaktsiooni.
3. aglomeraat **i** 1. agglomerate; 2. sinter [cake] **v** агломерат
1) Agglomeratsiooni produkt – paagutamise teel tükistatud maagipuru või kontsentraat.
2) Puistematerjali (pulbri) kokkupaakunud osakestest moodustunud produkt.
4. aglomeratsioon (protsess); aglomereerimine (operatsioon) **i** sinter[ing] **v** агломерация
1) Peene maagi või kontsentraadi tükistamine paagutamise teel metallurgias.
2) Pulbrite tükistamine paagutamise ja saadud produkti järgneva peenestamise teel pulbri tehnoloogiliste omaduste parandamiseks.
5. aheraine **i** rock; barren [rock]; gangue; waste rock **v** пустая порода [руды]
Maagi kasutust mitteleidev koostisosa.
6. ahermaak **i** base ore; low-grade ore **v** бедная руда
Metalli madala sisaldusega maak.
7. ahju kordaseadmine **i** fettling [of furnace] **v** заправка [печи]
Sulatusahju kulunud ja vigastatud voodri taastamine kasutades pulbrikujulisi tulekindlaid materjale.
8. [ahju] kuppel **i** bell **v** колокол; колпак
Kuppelahjude osa, milles moodustatakse kaitsekeskkond paagutamisel (vt. *kuppelahi*).
9. ahjukäik **i** furnace run **v** ход [доменной] печи
Kõrgahjus toimuva sulatusprotsessi iseloomustaja, mis näitab lähtematerjalide vajumist ja kõrgahjugaaside liikumist.
10. ahju tööiga **i** furnace campaign **v** кампания печи; ресурс работы печи
Ahju töö kestvus kapitaalremondini metallurgias.
11. [ahjuvoodri] purunemine **i** brakethrough; brake through **v** прорыв [футеровки]
Sulatusahju voodri e. vooderdise purunemine tehnoloogiast mittekinnipidamisel nt. piirparameetrite ületamisel.
12. aktiivpaagutus (protsess); aktiivpaagutamine (operatsioon) **i** activated sintering **v** активированное спекание
Intensiivistatud paagutamine erinevaid füüsikalisi-keemilisi või mehaanilisi (vibratsioon) protsesse kasutades.
13. aktivaator; aktiveeriv lisand **i** activator; dopant **v** активирующий агент; активатор
Protsesse intensiivistav aine. Pulbermetallurgias kasutatakse aktivaatoreid paagutusprotsesside aktiveerimiseks.

14. aktivatsioon (protsess); aktiveerimine (operatsioon) **i** activation **v** активация; активирование
Metallurgiliste protsesside intensiivistamine või materjalide üleviimine aktiveeritud olekusse. Pulbermetallurgias on olulise tähtsusega aktiivpaagutamine (vt. *aktiivpaagutus*).
15. aktiveeriv lisand → aktivaator
16. alamõõduline fraktsioon → alamõõduline osis
17. alamikroonne pulber; submikroonne pulber **i** submicron powder **v** субмикронные порошки
Pulber osakeste suurusega alla 1 µm. Allamikroonilise pulbri alaliikideks on ülipeenpulber osakeste suurusega tavaliselt 0,1 kuni 1...2 µm ja nanopulber osakeste suurusega alla 0,1 µm (alla 100 nm).
18. alamõõduline osis; alamõõduline fraktsioon; sõelis **i** undersize [fraction]; minus sieve; minus mesh **v** просев; подрешетная фракция; подгροхотная фракция
Sõela läbivad puistematerjali (pulbri) osised (sõela läbiv puistematerjal) (vrđl. *ülemõõduline osis*).
19. alamõõduline pulber; pulbri alamõõduline osis; pulbri alamõõduline fraktsioon **i** undersize [fraction] powder **v** подрешетная фракция порошка; подгροхотная фракция порошка
Pulbri etteantud granulomeetrisest koostisest peenem (sõela läbiv) osis (vrđl. *ülemõõduline pulber*).
20. alumiiniumoksiid; alumina **i** alumina; aluminium oxide **v** глинозём; оксид алюминия
 Al_2O_3 – tooraine alumiiniumi tootmisel. Alumiiniumoksiidi erimit, korundi (vt. *korund*) kasutatakse abrasiivina.
21. alumina → alumiiniumoksiid
22. alumiiniumoksiidne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** alumina refractory **v** корундовый огнеупор; глиноземистый огнеупор
Suure Al_2O_3 sisaldusega (üle 90%) tulekindel materjal.
23. alumosilikaatne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** alumina – silicate refractory **v** алюмосиликатный огнеупор
Tulekindel materjal Al_2O_3 sisaldusega üle 15% ja SiO_2 sisaldusega mitte enam kui 85%.
24. alumotermia **i** aluminothermy **v** алюмотермия
Metallotermia, mille puhul kasutatakse taandajana (reduitseerijana) alumiiniumi (vt. *metallotermia*).
25. alund; elektrokorund **i** alundum; electrocorundum **v** алунд; электрокорунд
Sünteetiline rasksulav materjal, mida saadakse alumiiniumoksiidi sulatamisel elektriahus. Kasutatakse abrasiivina (vrđl. *korund*).
26. aluniit; maarjakivi **i** alunite **v** алунит
Alumiiniumimineraal $K_2SO_4 \cdot Al_2(SO_4)_3 \cdot 4Al(OH)_3$ – alumiiniumoksiidi tootmise tooraine.
27. aluseline aheraine **i** base rock **v** основная [пустая] порода
Aheraine SiO_2 sisaldusega alla 52%.

28. aluselisprotsess → aluselismenetlus
29. aluseline tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** basic refractory **v** основной огнеупор
Peamiselt aluselistest oksiididest (MgO; CaO) koosnev tulekindel materjal.
30. aluselismenetlus; aluselisprotsess; aluseline menetlus; aluseline protsess **i** basic process **v** основной процесс
Terasetootmise protsess aluselise voodriga ahjus aluselise räbu all (vrld. *happelismenetlus*).
31. aluseline teras; aluselismenetlusteras **i** basic steel **v** основная сталь
Aluselismenetlusega toodetud teras (vrld. *happeline teras*).
32. aluselismenetlusteras → aluseline teras
33. alusplaat **i** stool; group plate **v** поддон
Valuplokkivormide alusplaat valuplokkide sifoonvalus.
34. amorfne pulber; amorfsest materjalist pulber **i** amorphous powder **v** аморфный порошок
Pulber, mille osakesed on amorfse (mittekristallilise) olekus. Selline pulber saadakse vedelmetalli ülisuurtel jahtumiskiirustel ($10^5 \dots 10^{12}$ K/sek).
35. antifriksioonmaterjal **i** antifriction material; bearing material **v** антифрикционный материал
Materjal, millist kasutatakse laagrite ja juhikute valmistamiseks.
36. attriitor **i** attritor **v** атритор
Seadis pulbriliste materjalide intensiivseks mehaaniliseks peenestamiseks (vt. *attriitorjahvatus*), segamiseks ja aglomereerimiseks.
37. attriitorjahvatus; attriitorpeenustus (protsess); attriitorjahvatamine (operatsioon) **i** attritor grinding; attritor [ball] milling **v** атриторный размол
Jahvatamine mehaanilistes jahvatusseadmetes – attriitorites.
38. attriitorpeenustus → attriitorjahvatus
39. aurtöötlus (protsess); aurtöötlemine (operatsioon) **i** steam treatment **v** обработка паром
Tehnoloogiline operatsioon oksiidide ja hüdroksoiidide moodustamiseks metalltoodete pinnale töötlemisel veeauruga temperatuuridel 470...820 K (220...550°C).
40. autogeensulatus (protsess); autogeensulatamine (operatsioon) **i** autogenous smelting **v** автогенная плавка
Sulfiidsete kontsentratsioonide sulatamine, mille juures sulatamiseks vajalik soojus eraldub väävli oksüdeerumise tulemusena.
41. [pressvormi] ava → [matriitsi] ava
42. [matriitsi] ava; [pressvormi] ava **i** [die] opening; die aperture **v** отверстие матрицы; отверстие прессформы
Pressvormi matriitsi sisemine avaus.

43. avatud poor **i** open pore **v** открытая пора
Välispinnaga ühenduses olev poor.
44. avatud poorsus **i** interconnected porosity; open porosity **v** открытая пористость
Väliskeskonnaga ühenduses olevate pooride mahu suhe pulbertooriku mahu.
45. [matriitsi] bandaaž → [matriitsi] vöö
46. [pressvormi] bandaaž → [matriitsi] vöö
47. bessemerkonverter **i** Bessemer converter **v** бессемеровский конвертер
Happelise vooderdisega konverter terase tootmiseks malmist õhu alt sissepuhumise teel (vt. *bessemermenetlus*).
48. bessemermenetlus; bessemerprotsess **i** [acid] Bessemer process; Kelly-Bessemer process
v бессемеровский процесс
Terase tootmise protsess sulamalmi õhuga läbipuhumise teel bessemerkonverteris (vt. *bessemerkonverter*).
49. bessemerprotsess → bessemermenetlus
50. bessemerteras **i** bessemer steel **v** бессемеровская сталь
Bessemermenetlusega toodetud teras.
51. BET meetod **i** BET method; BET process **v** БЭТ – метод
Puistematerjalide eripinna määramise meetod, mis põhineb inertgaaside absorbeerumisel pulbriosakeste pinnal.
52. boksiit **i** bauxite **v** боксит
Alumiiniumimaak, millises sisalduvad alumiiniumhüdroksiidid, raua-, räni ja teiste elementide oksiidid.
53. brikett **i** briquette; cake **v** брикет
Brikettimise teel valmistatud produkt (vt. *brikettimine*).
54. brikettimine **i** briquetting; caking **v** брикетирование
Peente lähtematerjalide tükistamine kokkupressimise teel pressvormides sideainet kasutades või ilma.
55. CIP → külmisostaatpressimine
56. deformeeritav rauasulam; survetöödeldav rauasulam; separaud **i** wrought iron **v**
деформируемый сплав железа; ковкое железо
Väikese süsinikusisaldusega rauasulam toodete tootmiseks survetöötlamise teel.
57. deformeeritav sulam; survetöödeldav sulam **i** wrought alloy **v** деформируемый сплав
Sulam, mida saab töödelda survetöötlust (plastset deformeerimist) kasutades.
58. degasatsioon (protsess); degaseerimine (operatsioon) **i** degassing; degasification **v**
дегазация
1) Vedelmetallis lahustunud gaaside eemaldamine. Efektivseim degaseerimismeetod on vakumeerimine (vt. *vakumeerimine*).
2) Pulbermaterjali pinnale absorbeerunud gaaside eemaldamine.

59. degaseerimine ahjust väljastamisel **i** tap degassing; TD **v** дегазация при выпуске [из печи]
 Vaakumdegaseerimine väljalaskmisel sulatusahjust (vt. *vaakumdegasatsioon*).
60. dendriitpulber; dendriitne pulber **i** dendritic powder; arborescent powder **v** дендритные порошки
 Dendriidikuuliste (puukujuliste) osakestega pulber. Dendriitpulbreid saadakse tavaliselt elektrolüüsi teel.
61. dendriitne pulber → dendriitpulber
62. desoksüdeerija **i** deoxidizing agent; deoxidizer **v** раскислитель
 Keemiline element, mille afiinsus (ühtivus) hapnikuga on suurem kui sulami põhikomponendil.
 Kasutatakse hapniku eemaldamiseks vedelmetallist.
63. desoksüdatsioon (protsess); desoksüdeerimine (operatsioon) **i** deoxidation, deoxidizing **v** раскисление
 Vedelmetalli rafineerimise põhioperatsioon, mis seisneb hapniku eemaldamises desoksüdeerijaid kasutades.
64. desoksüdatsiooniperiood; desoksüdeerimisperiood **i** deoxidation period; deoxidizing period **v** период раскисления; период восстановления
 Aeg metallisulatusel, mille kestel toimub desoksüdatsioon (vt. *desoksüdatsioon*).
65. desoksüdeerimisperiood → desoksüdatsiooniperiood
66. desoksüdeeriv ferrosulam **i** deoxidizing ferroalloy **v** раскисляющий ферросплав
 Terasesulatusel kasutatav desoksüdeerija (vt. *desoksüdatsioon*).
67. destillatsioon → [metallurgiline] destillatsioon
68. desulfureerimine; väävlitustamine **i** desulphurization **v** десульфурация; обессеривание
 Vedelmetallist ja räbust väävli eemaldamine.
69. DH-vakumeerimine → ports[jon]vakumeerimine
70. difusioonidesoksüdatsioon (protsess); difusioonidesoksüdeerimine (operatsioon) **i** diffusive deoxidation; diffusive deoxidizing **v** диффузионное раскисление
 Desoksüdeerimine desoksüdeerijate viimise teel vedelmetalliga kontakteeruvasse räbusse (vt. *desoksüdatsioon*).
71. difusioonleegerpulber → osalegeerpulber
72. difusioonpoorsus **i** diffusion porosity; Kirkendall porosity **v** диффузная пористость
 Paljukoostsete pulbersulamite paagutamisel moodustuv, komponentide difusioonitegurite erinevusest tingitud poorsus.
73. dinas[kivi]**i** silica refractory; dinas refractory **v** динас; динасовый огнеупор
 Tulekindel materjal ränioksiidi SiO₂ >93%-lise sisaldusega.
74. dispergant; disperseeriv reagent **i** dispersing agent; dispersion agent **v** диспергатор; диспергирующее вещество; диспергирующая добавка

Abimaterjal suspensiooni (nt. lobri) stabiilsuse parandamiseks (vt. *lobri*).

75. dispergeeriv reagent → dispergant
76. dispersioontugevdatud materjal **i** dispersion strengthened material **v** дисперсионно-упрочненный материал; композиционный дисперсионно-упрочненный материал
Raskulava faasi osakestega tugevdatud, pulbermetallurgilisel teel toodetud materjal.
77. dispersne pulber → ultrapeenpulber
78. dissotseeritud ammoniaak **i** dissociated ammonia; cracked ammonia **v**
диссоциированный аммиак
Vesiniku (75%) ja lämmastiku (25%) segu, mida toodetakse ammoniaagi (NH₃) pürolüüsi teel (vt. *dissotseeritud gaas*).
79. dissotseeritud gaas **i** cracked gas; dissociated gas **v** диссоциированный газ
Pürolüüsitud gaas, mis koosneb kahest või enamast erinevast lihtgaasist. Tuntuim dissotseeritud gaas on dissotseeritud ammoniaak, mida kasutatakse pulbermetallurgias ja keevitamisel kaitsegaasina.
80. dolomiit **i** dolomite **v** ДОЛОМИТ
1. Mineraal MgCO₃ · CaCO₃.
2. Kivim mineraali – dolomiit – baasil, mida kasutatakse tulekindla materjali ja räbustina.
81. dolomiitne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** dolomite refractory **v** ДОЛОМИТНЫЙ огнеупор; известково-периклазовый огнеупор
Tulekindel materjal MgO sisaldusega 10...50% ja CaO sisaldusega 45...85%.
82. dupleksmenetlus; dupleksprotsess **i** duplex process; duplexing **v** дуплекс-процесс
Kahes järjestikulises sulatusseadmes teostatav metallide ja sulamite tootmisprotsess.
83. dupleksprotsess → dupleksmenetlus
84. dünaamiline kuumpressimine → pulbertooriku kuumstantsimine
85. ebakorrapärase osakestekujuga pulber **i** irregular powder **v** порошок неопределенной формы
Ebamäärase vormiga osakestest koosnev pulber.
86. eelkamber **i** antechamber **v** передняя камера
Ahju eelkamber.
87. eelpraagutus (protsess); eelpraagutamine (operatsioon) **i** presintering **v** предварительное спекание
Lõpp-praagutamisele eelnev praagutamine plastifikaatori või pulbrimäärde eraldamiseks ja tugevuse tõstmiseks (vt. *plastifikaator; pulbrimääre*).
88. eelpraagutatud pressis → eelpraagutatud toorik
89. eelpraagutatud toorik; eelpraagutatud pressis **i** presintered blank **v** предварительно спеченная прессовка

Toorik, mis on läbinud lõpp-paagutamisele eelneva eelpaagutamise.

90. eelpaagutustihedus; tihedus eelpaagutatult **i** pre-sintered density **v** плотность после предварительного спекания
Pulbertooriku tihedus peale eelpaagutamist (vt. *eelpaagutus*).
91. eelpressimine; eelvormimine **i** preforming **v** предварительное прессование
Tehnoloogiline operatsioon, mis eelneb pulbertooriku järgnevale survetöötlemisele (isostaatpressimine, pulbertooriku kuumstantsimine jms).
92. eelsegamine **i** premixing **v** предварительное смешивание; предварительное перемешивание
Pulbrisegu eelnev segamine vormimisvalmis pulbrisegu valmistamisprotsessis.
93. eemaldusseade; tõukurseade **i** stripper **v** стриппер
Seade valuplokkide (või valandite) eemaldamiseks vormist.
94. eemaldusseadme kraana; tõukurseadme kraana **i** stripper crane; ingot crane **v** стриппер кран
Kraana valuplokkide eemaldamiseks valuplokkivormidest.
95. eksogaas; eksotermiline kaitsegaas **i** exothermic atmosphere; exogas **v** экзотермическая атмосфера; экзогаз
Kontrollitav gaasiline kaitsekeskkond, mis moodustub gaasiliste süsivesinike mittetäielikul eksotermilisel (lisaoojuse juurdetoomiseta) põlemisel.
96. ekstrusioon (protsess); ekstrudeerimine (operatsioon) **i** extrusion **v** мундштучное прессование
Plastifitseeritud pulbrisegu väljapressimine läbi matriitsi kalibreeritud ava. Kasutatakse suure pikkusega pulbertoorikute saamiseks.
97. ekstsentrisksegaja → ekstsentrisksegisti
98. ekstsentrisksegisti; ekstsentrisksegaja **i** eccentric agitator; eccentric mixer; eccentric blender **v** эксцентриковый смеситель
Ekstsentriskajamiga segisti (segaja) puistematerjalide segamiseks.
99. eksudatsioon; väljahigistamine **i** bleeding; bleedout; sweating; exudation **v** выпотевание; выплавление
Sulanud metallfaasi paagutatava tooriku pinnale tulemine vedelfaaspaagutamisel.
100. elastne järelmõju **i** springback **v** упругое последствие
Elastne deformatsioon surve muutumisel sh surve alt vabanemisel.
101. [elekter-]räbuümbersulatus (protsess); [elekter-]räbuümbersulatamine (operatsioon) **i** electroslag remelting; electroslag refining; ESR **v** электрошлаковый переплав; ЭШП
Lähtematerjali – metallelektroodi – rafineeriv ümbersulatus räbuvannist räbuvanni läbiva elektrivoolu soojuslikul toimel (vt. *ümbersulatus*).
102. elektersulatus (protsess); elektersulatamine (operatsioon) **i** electric melting **v** электроплавка

Metalli tootmine (sulatamine) elektrialhjus.

103. elektrialhi **i** electric[al] furnace **v** электропечь
Elektrienergiaal töötav ahi.
104. elektriimpulsspaagutus → sädepaagutus
105. elektriimpulsspressimine → elekterpressimine
106. [elektri]kaarahi; kaarleekahi **i** arc furnace; electric arc furnace **v** электродуговая печь;
дуговая электропечь
Ahi, kus metallide jt. materjalide sulatamiseks kasutatakse elektrikaare soojust.
107. elektrikontaktmaterjal **i** electrical contact material; contact material **v**
электродный материал; контактный материал
Enamasti pulbermetallurgilisel meetodil valmistatav materjal elektriliste kommunikatsiooniseadmete tarvis.
108. elektrokorund → alund
109. elektrolüütsadestus; elektrolüütiline sadestus (protsess); elektrolüütsadestamine;
elektrolüütiline sadestamine (operatsioon) **i** electrolytic deposition; electrolytic
precipitation; electrolytic separation **v** электролитическое осаждение;
электролитическое восстановление;
Elektrolüütpulbrite tootmise meetod elektrolüütilise taandamise teel sulatatud metallisooladest või nende
lahustest.
110. elektrolüütiline pulber → elektrolüütpulber
111. elektrolüütpulber; elektrolüütiline pulber **i** electrolytic powder **v** электролитический
порошок
Sulatatud metallisoolade või nende lahuste elektrolüüsil saadav pulber.
112. elektrometallurgia **i** electrometallurgy **v** электрометаллургия
Metallurgiaharu kus metallide tootmiseks maakidest ja maagikontsentratsioonidest ning metallide
rafineerimiseks, sulamite valmistamiseks ja neile sobiva struktuuri andmiseks kasutatakse elektrivoolu.
113. elektronkiir-ümbersulatus **i** electron-beam remelting; electron-beam refining
v электронно-лучевой переплав; ЭЛП
Rafineeriv ümbersulatus elektronkiirahjus (vt. *ümbersulatus*).
114. elekterpressimine; elektriimpulsspressimine **i** electrodischarge compaction **v**
электроимпульсное прессование; электроразрядное прессование
Pulbrite pressimine pressise või konteinerisse suletud pulbri mõjutamise teel elektriliste impulsside toimel.
115. elektrotermia **i** electrothermics **v** электротермия
Elektrotehnikaharu, mis tegeleb elektrienergia kasutamisega materjalide kuumutamiseks ja sulatamiseks.
116. endogaas **i** endothermic atmosphere; endogas **v** эндотермическая атмосфера; эндогаз
Kontrollitav gaasiline kaitsekeskkond, mis moodustub gaasiliste süsivesinike katalüütilisel lagunemisel või
mittetäielikul endotermilisel (lisa-soojuse juurdetoomisega) põlemisel.

117. eripind **i** specific surface **v** удельная поверхность
 Pulbri või konsolideeritud materjali summaarse pindala suhe massi või mahtu. Eripind on puistematerjalide (pulbrite, kiudude) olulisemaid iseloomustajaid.
118. esmaskivi; primaarkivi **i** first matte; raw matte **v** первичный штейн; роштейн
 Nikli- või vasekontsentraatide sulatamisel saadav vaheprodukt – kivi – edasiseks ümbertöötlemiseks metalliks (vt. *kivi*).
119. etteantud vormiga **i** net shape; near [to] net shape **v** профиль, близкий к заданному; форма, близкая к заданной
 Toote või pooltoote vorm, mis on ettenähtule (projekteeritule) ligilähedane.
120. faasipiir; faasidevaheline piir **i** interphase boundary **v** межфазная граница; граница раздела фаз
 Üleminekutsoon heterofaasilise materjali faaside vahel. Faasidevahelise piiri mehaanilised jt. omadused erinevad oluliselt kõrvutiasetsevate faaside vastavatest omadustest.
121. faasidevaheline piir → faasipiir
122. faasimuutusetemperatuur; [faasi]üleminekutemperatuur **i** transition temperature
v температура [фазового] перехода
 Temperatuur, mille juures toimub üleminek ühest faasilisest olekust (gaas, vedelik, tahke) teise olekusse.
123. [faasi]üleminekutemperatuur → faasimuutusetemperatuur
124. ferrometallurgia → rauametallurgia
125. ferrosulam **i** ferroalloy **v** ферросплав
 Rauasulam, millist kasutatakse terase taandamisel (reduitseerimisel), legeerimisel ja modifitseerimisel.
126. flotatsioon[rikastus] (protsess); flotatsioonrikastamine (operatsioon) **i** flotation **v** флотация; флотационное обогащение
 Vedelikulisse keskkonda dispergeeritud tahke materjali (maagi) rikastamine, mis põhineb komponentide erineval märguvusel.
127. fluoriit **i** fluorite; fluorspar **v** плавиковый шпат; флюорит
 Mineraal CaF_2 , mis sisaldub paljude maakide koostises. Kasutatakse metallurgilistes protsessides räbustina.
128. fraktsioneerimine → klassifikatsioon
129. fraktsioondestillatsioon (protsess); fraktsioondestilleerimine (operatsioon) **i** fractional distillation; fractionation **v** дробная перегонка
 Vedelike (sh sulametallide) fraktsioneerimis- ja rafineerimisprotsess, mis põhineb komponentide erinevatel keemistemperatuuridel (vt. samuti [*metallurgiline*]destillatsioon).
130. fraktsioon → osis
131. fraktsiooniline koostis → osiseline koostis

132. friktsioonmaterjal → hõõrdematerjal
133. funktsionaalgradientmaterjal; funktsionaalne gradientmaterjal **i** functionally gradient material; functionally graded material; functionally gradated material; FGM **v** функционально градиентный материал
Mitmekihiline materjal, pooltoode või toode, mis saadakse pulbermetallurgilist või kombineeritud (pulbermetallurgia, pindamine, plakeerimine, jootmine jms) tehnoloogiat kasutades. Sellise materjali iga kiht (osa) täidab kasutamise seisukohast kindlat funktsiooni.
134. furm **i** lance **v** фурма
Seadis hapniku või õhu puhumiseks konverterisse jt. metallurgilistesse agregaatidesse.
135. gaasfraktsioneerimine → gaasklassifikatsioon
136. gaasigeneraator **i** gas generator; gas producer **v** газогенератор
Seadis põhiliselt tahke kütuse gaasifitseerimiseks.
137. gaasikäik; suitsukanal **i** flue **v** газоход; дымоход; боров
Kanal gaaside või suitsu ärajuhtimiseks tööstuslikes ahjudes.
138. gaasklassifikatsioon (protsess); gaasklassifitseerimine; gaasfraktsioneerimine (operatsioon) **i** gas classification; gas fractionation **v** газовая классификация
Klassifitseerimine (fraktsioneerimine) gaasilises keskkonnas. Gaasklassifitseerimise abil on võimalik klassifitseerida osakeste suuruse, kuju ja tiheduse järgi.
139. gaaspihustus (protsess); gaaspihustamine (operatsioon) **i** gas atomization **v** газовое распыление; распыление газом
Sulametalli disperseerimine gaasihoas sh inertsgaasihoas (argoon, lämmastik jms.), õhuhoas ja veeaurujoas. Gaasi rõhu ja vedelmetalli temperatuuri kasvades saadava pulbri disperssus üldjuhul suureneb (vt. *pihustus*).
140. galeniit; pliiläik **i** galenite; galena **v** ГАЛЕНИТ; СВИНЦОВИСТЫЙ БЛЕСК
1. Плииминараал PbS. 2. Минараали PbS sisaldusega pliimaak.
141. gasifitseerumine → lendumine
142. gasifikatsioon → lendumine
143. ga[asi]sostaatpressimine; ga[asi]sostaatvormimine **i** gas-pressure compacting; gass-pressure isostatic pressing **v** газостатическое прессование
Isostaatpressimine kasutades keskkonnana gaase. Gasostaatpressimise alla liigituvad kuumisostaatpressimine, soeisostaatpressimine ja külmisostaatpressimine.
144. ga[asi]sostaatvormimine → ga[asi]sostaatpressimine
145. generaatorigaas **i** generator gas; producer gas **v** генераторный газ
Gaasigeneraatoris söe või turba gasifitseerimisega toodetav küttegaas.
146. getter **i** getter **v** геттер; газопоглотитель
Tahke aine, mis on võimeline gaase (v.a. inertgaasid) siduma. Gettereid kasutatakse gaasi rõhu

alandamiseks, nt. vaakumseadmetes, või kahjulike gaaside sidumiseks tehnoloogilistes protsessides.

147. getterpuhastuskonteiner **i** gettering box **v** газопоглощающий контейнер
Konteiner tehnoloogiliste operatsioonide läbiviimiseks, milles sisaldub jääkgaase siduv getter (vt. *getter*).
148. graanul; granulaat **i** pellet; granule **v** гранула
Granuleeritud pulbri või muu puistematerjali osake suurusega 1...10 mm.
149. gradientmaterjal **i** gradient material **v** градиентный материал
Heterogeenne, muutuva struktuuri ja omadustega materjal.
150. grafiittoruahi; Tammani ahi; süsiniktoruahi **i** graphite tube furnace; carbon tube furnace
v печь Таммана
Takistusahi, mille kuumutuselemendiks on süsinikust (grafiidist) toru.
151. granulaarne **i** granular **v** гранулярный
Omadussõna graanulitest koosneva puistematerjali kohta.
152. granulaat → graanul
153. ganulatsioon (protsess); granuleerimine (operatsioon) **i** granulation; granulating
(graanulite moodustamine); graining (pooltardunud metalli segamise teel) **v**
гранулирование; грануляция
Tükistamisprotsess: graanulite saamine vedelast pooltardunud või tardunud lähtematerjalist.
154. graanulpulber; granuleeritud pulber **i** granular powder **v** гранулированный порошок
Suhteliselt suurte, sfäärilisele lähedase kujuga osakestest suurusega üldjuhul 1...10 mm koosnev pulber.
Graanulid võivad olla terviklikud või väiksemate osakeste konglomeraadid.
155. granuleeritud pulber → graanulpulber
156. granulomeetriline koostis → [suurus]oseline koostis
157. granulomeetriline fraktsioon → [suurus]osis
158. gravitatsioonrikastus (protsess); gravitatsioonrikastamine (operatsioon) **i** gravity
benefication; gravity concentration; gravity separation; gravity dressing **v**
гравитационное обогащение [по удельному весу]
Maagikomponentide (nt. mineraalid, aheraine) erineval tihedusel põhinev rikastamine vedelikes või
gaasides (vt. *rikastus*).
159. haardumine → kleepumine
160. hapnikkonverter **i** basic-oxygen furnace; BOF **v** кислородный конвертер; ЛД-
конвертер
Aluselise vooderdisega konverter terase tootmiseks malmist hapniku ülevalt sissepuhumise teel.
161. hapnikkonvertermenetlus; hapnikkonverterprotsess **i** oxygen-converter process; basic
oxygen process; LD-process **v** кислородно-конвертерный процесс; ЛД-процесс

Konverterprotsess sulamalmi tehniliselt puhta hapnikuga läbipuhumise teel hapnikkonverteris.

162. hapnikkonverterprotsess → hapnikkonvertermenetlus
163. hapnikkonverterteras **i** basic oxygen steel **v** кислородно-конвертерная сталь
Hapnikkonvertermenetlusega toodetud teras.
164. happeline aheraine **i** acidic rock **v** кислая [пустая] порода
Aheraine SiO₂ sisaldusega üle 60%.
165. happelisprotsess → happelismenetlus
166. happeline tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** acid refractory **v** кислый огнеупор
Peamiselt happelistest oksiididest (ränioksiid SiO₂) koosnev tulekindel materjal.
167. happeline tulepüsiv materjal → happeline tulekindel materjal
168. happelismenetlus; happelisprotsess; happeline menetlus; happeline protsess **i** acid process **v** кислый процесс
Teras tootmise protsess happelise voodriga ahjus happelise räbu all (vrld. *aluselismenetlus*).
169. happeline teras; happelismenetlusteras **i** acid steel **v** кислая сталь
Happelismenetlusega toodetus teras (vrld. *aluseline teras*).
170. hematiit **i** hematite **v** гематит
Rauamineraal Fe₂O₃.
171. heterodifusioon; vastastikune difusioon; interdifusioon **i** interdiffusion **v** гетеродиффузия; взаимная диффузия; взаимодиффузия
Keemilise koostise erinevusest tingitud aatomite (ioonide, molekulide) vastassuunaline difusioon kontakteeruvate kehade või faaside vahel.
172. HIP → kuumisostaatpressimine
173. hõljuvsulatus (protsess); hõljuvsulatamine (operatsioon) **i** flash smelting; suspension smelting **v** плавка во взвешенном состоянии; взвешенная плавка
Metallisulfiidide autogeensulatus sulatusahju õhu- või hapniku joa sissepuhumise teel (vt. *autogeensulatus*).
174. hõõrdematerjal; friktsioonmaterjal **i** friction[al] material **v** фрикционный материал
Materjal, millist kasutatakse konstruktsioonides kineetilise energia hajutamiseks (lülitatavad sidurid, pidurdusseadmed jms).
175. hüdriidprotsess **i** hydride-dehydride process; HDH-process; hydride-crush-dehydride process **v** гидридный процесс
Protsess, millist rakendatakse mõnede metallide (Ti, Zr, Nb, Ta) pulbrite tootmisel: hüdrogeenimine (vesiniku lisandumine) järgneva hapra produkti peenestamine ja dehüdrogeenimine vaakumis.
176. hüdrodünaamiline vormimine → hüdrodünaamiline pressimine

177. hüdrodünaamiline pressimine; hüdrodünaamiline vormimine **i** hydrodynamic pressing; hydrodynamic compacting **v** гидродинамическое прессование
Pressimine (vormimine) vedelikulises keskkonnas leviva löökaine toimel. Hüdrodünaamiline pressimine (vormimine) on üks suure deformatsioonienergiaga pressimise e. impulsspressimise alaliike (vt. *impulsspressimine*).
178. hüdrometallurgia **i** hydrometallurgy **v** гидрометаллургия
Metallurgiaharu, kus metallide tootmiseks kasutatakse märgmeetodeid: maake, maagikontsentrante või tööstuslikke jäätmeid töödeldakse keemiliste reagentide (hapete, aluste, soolade) vesilahustega, millest metall(id) välja sadestatakse.
179. hüdrostaatpressimine; hüdrostaatvormimine **i** hydrostatic pressing; hydrostatic compacting **v** гидростатическое прессование
Isostaatpressimine kasutades keskkonna vedelikke (vt. *isostaatpressimine*).
180. hüdrostaatvormimiskest → hüdrostaatpressimiskest
181. hüdrostaatpressimiskest; hüdrostaatvormimiskest **i** hydrostatic mo[u]ld **v** форма гидростатического прессования; оболочка гидростатического прессования
Kummist, polümeerist või madala sulamistemperatuuriga metallist [kaitse]kest hüdrostaatpressimiseks (vt. *hüdrostaatpressimine*).
182. hüdrostaatvormimine → hüdrostaapressimine
183. ilmeniit **i** ilmenite **v** ильменит; титанистый железняк
1. Titaanimineraal FeTiO₃. 2. Mineraali FeTiO₃ sisaldav titaanimaak.
184. immutus (protsess); immutamine; impregneerimine (operatsioon) **i** impregnation **v** импрегнирование
Poose materjali või toote täitmine vedelikega (nt. õlidega) spetsiifiliste tehniliste omaduste saavutamiseks (vrld. *infiltratsioon*).
185. immutustihedus → märgtihedus
186. impulsspressimine; impulssvormimine; suure deformatsioonienergiaga pressimine **i** high-energy-rate compaction; impact compaction **v** высокоскоростное прессование; импульсное прессование; ударное прессование
Vormimine (pressimine) suurt deformatsioonienergiat ja –kiirust rakendades. Alaliikideks on plahvatuspressimine e. –vormimine, hüdrodünaamiline pressimine e. –vormimine, magnet-impulsspressimine e. –vormimine (vt. *plahvatuspressimine*, *hüdrodünaamiline pressimine*).
187. impulssvormimine → impulsspressimine
188. impregneerimine → immutus
189. induktsioonahi **i** induction furnace **v** индукционная печь
Induktsioonkuumutamise ahi.
190. induktsioonpaagutus (protsess); induktsioonpaagutamine (operatsioon) **i** induction sintering **v** индукционное спекание
Elektrijuhtivust omavate pulbermaterjalide paagutamine induktsioonkuumutamise e.

kõrgsagedusvooludega kuumutamise teel.

191. infiltreerimismaterjal; infiltrant **i** infiltrant **v** инфильтрирующий материал
Infiltreerimisel kasutatav materjal, nt metallisulam, mille sulamisel täituvad poorse karkassi poorid (vt. *infiltratsioon*).
192. infiltrant → infiltreerimismaterjal
193. infiltratsioon (protsess); infiltreerimine (operatsioon) **i** infiltration **v** пропитка;
инфильтрация
Paagutatud või paagutamata poorse materjali pooride täitmine põhimaterjalist madalamat sulamistemperatuuri omava metalli või muu materjaliga (nt. klaasiga) (vrld. *immutus*).
194. infiltratsioonpraagutus (protsess); infiltratsioonpraagutamine (operatsioon) **i** sintrating **v**
спекание с пропиткой; спекание с инфильтрацией
Paagutamine koos järgneva infiltreerimisega (sulametalliga), üldjuhul samas kuumutustsükli (vt. *infiltratsioon*).
195. infiltratsioon survega → surveinfiltratsioon
196. infiltratsioon sukeldamisega → sukeldusinfiltratsioon
197. injektsioonvormimine; pulbersurvevalu (protsess); pulbersurvevalamine (operatsioon)
i injection mo[u]lding **v** инжекционное формование; Вайх-процесс
Keerulise vormiga toorikute plastifitseeritud pulbrisegust survevormimine.
198. interkristal[lili]ne difusioon → teradevaheline difusioon
199. interdifusioon → heterodifusioon
200. iseleviv [kõrgtemperatuur]süntees **i** self-propagating high-temperature synthesis; SHS
v самораспространяющийся высокотемпературный синтез; СВС
Keemiliste ühendite saamine reaktsiooniprotsessis eralduva ja iseleviva soojuse toimel.
201. isemääriv materjal **i** self-lubricating material; oiless material **v** самосмазывающий материал
Hõõrdmaterjal, mille anifriktsioonomadused tagatakse materjali enda koostise ja struktuuriga. Reeglina on tegemist paagutatud materjalidega, mille poore täidab vedel määre ja/või mille koostisesse kuuluvad tahked määrded (nt. grafiit).
202. isostaatpress **i** isostatic pressing equipment **v** изостат
Press isostaatpressimiseks (vt. *isostaatpressimine*).
203. isostaatpressimine; isostaatvormimine **i** isostatic pressing; isostatic compacting **v**
изостатическое прессование; изостатическое формование
Vormimine (pressimine) hermeetilises kestas igakülge survega kuumalt (vt. *kuumisostaatpressimine*) toatemperatuuril (vt. *külmisostaatpressimine*) või allpool põhikomponendi rekristalliseerumistemperatuuri (vt. *soeisostaatpressimine*).
204. isostaatvormimiskest → isostaatpressimiskest

205. isostaatvormimine → isostaatpressimine
206. isostaatpressimiskest; isostaatvormimiskest **i** isostatic mo[u]ld **v** форма изостатического прессования; оболочка изостатического прессования
Kummist, polümeerist või metallist [kaitse]kest isostaatpressimiseks e. –vormimiseks (vt. [kaitse]kest; *isostaatpressimine*).
207. jahvatus pöörisveskis → pöörisveskijahvatus
208. jahvatus; mehaaniline peenestus (protsess); jahvatamine; mehaaniline peenestamine (operatsioon) **i** pulverization; milling; grinding; mechanical disintegration; comminution
v размол; механическое измельчение; помол
Tahke materjali peenosakesteks mehaanilise peenestamise protsess gaasilises keskkonnas või vedelikus (vt. *kuivjahvatus* ja *märgjahvatus*).
209. jahvatatud pulber; peenestatud pulber **i** comminuted powder; fragmented powder; grinded powder; milled powder **v** размольный порошок; измельченный порошок
Mehaanilise jahvatamise (peenestamise) teel saadud pulber.
210. jahvati → veski
211. jaotustegur **i** coefficient of distribution **v** коэффициент распределения
Komponendi tasakaaluliste kontsentratsioonide auke kahes massivahetuses osalevas faasis.
212. joonkahanemine; lineaarkahanemine **i** linear shrinkage **v** линейная усадка
Tooriku suhteline mõõtmete vähenemine tardumisel, tardumisjärgsel jahtumisel või paagutamisel (vrdl. *mahtkahanemine*).
213. jugapeenesti → jugaveski
214. jugapeenestus (protsess); jugapeenestamine (operatsioon) **i** impact crushing; impact comminution, Coldstream process **v** струйное измельчение
Peenestamine materjaliosakeste gaasijoas kiirendamise teel liikumatu tahke pinna või teiste materjali osakestega ristuvus gaasijoas (vt. *jugaveski*).
215. jugavakumeerimine **i** Vochumer-Verein process **v** вакуумирование в струе; струйное вакуумирование; БВ-процесс
Sulaterase vakumeerimine valamise teel valukopast vaakumkambris asuvasse mahutisse.
216. jugaveski; jugapeenesti **i** jet pulverizer; jet grinder **v** струйная мельница
Veski e. peenesti, kus ühelikiirusega liikuva gaasijoa poolt kantava materjali dispergeerimine toimub pörkimise teel vastu kulumiskindlast materjalist märklauda või materjaliosakestega ristuvus gaasijoas.
217. jämeosis; jämefraktsioon **i** coarse fraction **v** крупная фракция; грубая фракция
Puistematerjali (pulbri) osis osakeste suurusega tavaliselt 0,15...1 mm. Mõnedes pulbermetallurgia valdkondades, nt. keraamiliste materjalide ja kermiste metallurgias liigitatakse jämeosise alla osakesi suurusega 2...10 µm.
218. jämefraktsioon → jämeosis

219. jämepulber; pulbri jämeosis; pulbri jämefraktsioon **i** coarse [grained] powder **v**
крупные порошки; грубые порошки
Pulber osakeste suurusega tavaliselt 0,15...1 mm (150 kuni 1000µm) (vt. *jämeosis* e. *jämefraktsioon*).
220. jämepulbripihustus (protsess); jämepulbri pihustamine; metallhaavlite tootmine
(operatsioon) **i** shotting **v** производство крупного порошка
Jämeda (>0,15 mm) pulbri tootmine sulametalli pihustamise teel (vt. *pihustus*).
221. kaarahi → [elektri]kaarahi
222. kaare kaudtoimega [elektri]kaarahi → kaudtoimekaarahi
223. kaare otsetoimega [elektri]kaarahi → otsetoimekaarahi
224. kaarleekahi → [elektri]kaarahi
225. kaarpihustusvormimine; vormimine kaarpihustamisega **i** arc spray forming **v**
формование электродуговым распылением
Termopihustusvormimise alaliik, kus toorik saadakse elektrikaares sulatatud materjali pihustamise teel
toote-kujulisele vormile (vt. *termopihustusvormimine*).
226. kaela moodustumine **i** neck formation; neck growth **v** образование шейки; рост
шейки
Pulbri osakeste vahelise kontaktpinna suurenemine paagutamisel.
227. kahekordne pressimine; korduvpressimine; teistkordne pressimine; ülepressimine **i**
double pressing; restriking; repressing **v** допрессование; допрессовка
Paagutatud toorikute täiendav pressimine tiheduse suurendamise (poorsuse vähendamise) eesmärgil.
228. kahesuunaline ujuvmatriits[pressimine]; kahepoolne [ujuvmatriits]pressimine **i** floating
die pressing; double action pressing **v** двухстороннее прессование
Pulbrite üheteljeline pressimine kahepoolset survet rakendades (vrdl. *ühesuunaline pressimine*).
229. kahepoolne[ujuvmatriits]pressimine → kahesuunaline [ujuvmatriits]pressimine
230. kaitsegaas **i** protective gas; protective atmosphere **v** защитный газ; защитная газовая
атмосфера
Gaasiline kaitsekeskkond materjalide või toorikute kaitsmiseks ümbertöötlemisel, kuumutamisel või
säilitamisel.
231. kaitsegaaskardin **i** buffer gas **v** газовый занавес
Kaitsegaasist moodustunud sein pideva töörežiimiga ahjus.
232. kaitsekeskkond **i** protective atmosphere **v** защитная среда; защитная атмосфера
Keskond (vaakum, gaas, vedelik, puistematerjal) materjalide ja toorikute kaitsmiseks ümbertöötlemisel,
kuumutamisel või säilitamisel (vt. nt. *paagutuskeskkond*).
233. [kaitse]kapsel → [kaitse]kest

234. [kaitse]kest; [kaitse]kapsel **i** can; sheath; мо[у]ld **v** оболочка; форма
Keemiliselt aktiivse materjali (nt. metallipulbri) hermetiseerimiseks kasutatav metallist või polümeerist kest.
235. [kaitse]kestastamine; [kaitse]kapseldamine **i** canning **v** герметизация в оболочке
Keemiliselt aktiivse metallipulbri või pulbertooriku hermetiseerimine kaitsekestas (vt. *kaitsekest*).
236. [kaitse]kapseldamine → [kaitse]kestastamine
237. kaitsevoodersulatus (protsess), kaitsevoodersulatamine (operatsioon) **i** autocrucible melting **v** плавка гарнисажная; гарнисажная плавка
Sulatamine sulatusprotsessis moodustunud kaitsekestas, mis kaitseb ahju voodrit või metallvormi sulatise või räbuga reageerimise eest.
238. kaksikkoonussegisti **i** double cone mixer; double cone agitator; double cone blender **v** двухконусный смеситель
Kahest, suuremat diameetrit pidi ühendatud koonusest moodustunud kambri ja horisontaalse pöörlemisteljega segisti puistematerjalide segamiseks (vt. *segaja*).
239. kalibreerimine **i** sizing; coining; calibration **v** калибровка
Tooriku mõõtmete ja vormi täpsuse tõstmine plastse deformeerimisega.
240. kalibreerimispressvorm **i** sizing die; coining die **v** калибровочная пресс-форма
Pressvorm toorikute kalibreerimiseks (vt. *kalibreerimine*).
241. kallutatav ahi → kiikahi
242. kaltsiit **i** calcite **v** кальцит; известковый шпат
Mineraal CaCO₃ – lubjakivi põhiline koostisosa.
243. kaltsineerimine; kaltsineeriv särdamine **i** calcination; calcinating **v** кальцинирующий обжиг; кальцинация
Kuumutamine (särdamine) mitte püsivate keemiliste ühendite (hüdroksiidid, karbonaadid jne) lagundamiseks.
244. kaltsineeriv särdamine → kaltsineerimine
245. kamberahi **i** chamber furnace; box furnace **v** камерная печь
Perioodilise töörežiimiga ahi, mille tööpiirkonna (kambri) kolm dimensiooni ja temperatuur on ligilähedaselt samas suurusjärgus.
246. kapillaarnähtus **i** capillary phenomenon **v** капиллярное явление
Pindpinevusjõududega seotud nähtus. Omab olulist tähtsust vedelfaaspaagutamise- ja infiltreerimisprotsessides.
247. kapsel → [kaitse]kest
248. karbiidkeraamika **i** carbide ceramics **v** карбидная керамика; карбидный керамический материал
Keraamiline pulbermaterjal (keraamika) karbiidide baasil (vt. *keraamika*).

249. karbiidkermis **i** carbide-based cermet **v** карбидный кермет
Karbiidide (TiC, WC, Cr₃C₂ jt) baasil keraamiline või keraamilis-metalne pulbermaterjal – kermis (vt. *kermis*). Kasutatakse peamiselt tööriistamaterjalina.
250. karbonüül **i** carbonyl **v** карбонил
Metalli keemiline ühend süsinikoksiidiga CO.
251. karbonüüli lagundamine **i** carbonyl decomposition, carbonyl vapo[u]r metallurgy processing **v** карбонильное разложение
Karbonüülpulbrite tootmisel toimuv karbonüülide (vt. *karbonüül*) termiline dissotsiatsioon e. pürolüüs (vt. *karbonüülpulber*).
252. karbonüülpulber **i** carbonyl powder **v** карбонильный порошок
Metallide karbonüülide keemilisel lagundamisel saadav sadestatud pulber (vt. *keemiliselt sadestatud pulber*).
253. karborund; ränikarbiid **i** carborundum; silicon carbide **v** карборунд
Räni ja süsiniku keemiline ühend – SiC.
254. karbotermia **i** carbothermy **v** карботермия
Metallioksiidide taandamine süsinikuga või süsinikku sisaldavate materjalidega, nt. karbiididega.
255. karkass → [poorne] karkass
256. karnalliit **i** carnalite **v** карналит
1. Magneesiumimineraal KCl · MgCl₂ · 6H₂O.
2. Mineraali KCl · MgCl₂ · 6H₂O sisaldusega magneesiumimaak.
257. kaskaadseparaator **i** cascade separator **v** каскадный сепаратор
Mitmeastmelise e. korduvtoimega separaator pulbrite klassifitseerimiseks e. fraksioneerimiseks.
258. kassiteriit **i** cassiterite; tin ore **v** оловянный камень; касситерит
1. Tinamineriaal SnO₂.
2. Mineraali SnO₂ sisaldusega tinamaak.
259. kastepunkt **i** dew point **v** точка росы
Temperatuur, milleni tuleb jahutada gaasi selleks, et saavutada selles sisalduva veeauru küllastumine ja kondenseerumine.
260. kaud[kuumutus]paagutus (protsess); kaud[kuumutus]paagutamine (operatsioon) **i** indirect sintering **v** спекание косвенным нагревом
Paagutamine soojuse moodustamisega väljaspool paagutatavat toorikut (vrld. *otse[kuumutus]paagutus*).
261. kaudtoime-[elektri]kaarahi **i** indirect arc furnace **v** дуговая электропечь косвенного нагрева
[Elektri]kaarahi ahjutäite sulamiseks kaare kaudtoimel (ahjutäidis elektriliselt neutraalne) (vrld. *otsetoime-[elektri]kaarahi*).
262. kauper; kõrgahju õhuelsoojendi **i** cowper stove; cowper blast heater; blast-furnace stove; hot-blast stove; hot-air stove **v** каупер; доменный воздухонагреватель
Ahi kõrgahju siseneva õhu eelsoojendamiseks.

263. keemiliselt sadestatud pulber **i** chemically precipitated powder **v** химически осажденные порошки
Sadestatud pulber, mis saadakse gaasilisest faasist või lahusest keemiliste reaktsioonide kaasabil (vt. *sadestatud pulber*). Keemiliselt sadestatud pulbritest on tuntuim karboniüülpulber (vt. *karboliüülpulber*).
264. keemine → [terase] keemine
265. keemisperiod → [terase] keemisperiod
266. keevkiht **i** fluidized bed; fluid-bed; FB; boiling bed **v** кипящий слой; псевдооживленный слой
Hõljuvas olekus puistestaine (pulber) gaasilises või vedelikulises keskkonnas.
267. keevkihtsulatus (protsess); keevkihis sulatamine (operatsioon) **i** fluidized-bed smelting; jet smelting **v** плавка в кипящем слое
Sulatus lähtematerjalide töötlemisega keevkihis (vt. *keevkiht*).
268. keevteras **i** rimmed steel; rimming steel; unkilld steel **v** кипящая сталь; неуспокоенная сталь
Väikese süsinikusaldusega (<0,2%) täielikult mittetaandatud (mittedesoksüdeeritud) teras, mis jätkuvalt „keeb” peale valamist valuplokivormi (vt. *[terase] keemine*).
269. keraamika; keraamiline materjal **i** ceramics **v** керамика; керамический материал
Polükristalne materjal savi, aga samuti oksiidide või raskulavate ühendite (karbiidid, nitiidid, boriidid jt) baasil. Eristatakse oksiidseid ja mitteoksiidseid keraamilisi materjale e. keraamikat.
270. keraamiline komposiit[materjal]; keraamikamaatriitskomposiit[materjal]; КМК **i** ceramic [matrix] composite; СМС **v** керамический композиционный материал; композиционный материал с керамической матрицей
Keraamilise maatriksiga komposiit[materjal] (vt. *komposiit[materjal]*). Maatriks võib olla oksiidne või mitteoksiidne (vt. *maatriks*).
271. keraamiline materjal → keraamika
272. keraamikamatriitskomposiit[materjal] → keraamiline komposiit[materjal]
273. keraamilis-metalne komposiitmaterjal → kermis
274. kergsüttiv pulber → pürofoorpulber
275. kergsüttivus → pürofoorsus
276. kermet → kermis
277. kermis; kermet **i** cermet **v** кермет
Komposiitmaterjal keraamilise ja metalse materjali baasil (vt. *komposiit[materjal]*). Kasutatakse peamiselt tööriistamaterjalina.

278. kermistuumakütus **i** nuclear cermet fuel **v** ядерное керметное топливо
Tuumakütusena kasutatav keraamilis-metallne pulbermaterjal (kermis) uraani baasil.
279. keskpulber; pulbri keskosis; pulbri keskfraktsioon **i** medium [fraction] powder **v** порошок средней тонкости
Pulber osakeste suurusega tavaliselt 0,04...0,15 mm (40...150 µm) (vt. *keskosis* e. *keskfraktsioon*).
280. keskosis; keskfraktsioon **i** medium fraction **v** средняя фракция
Puistematerjali (pulbri) osis suurusega 40...150 µm (0,04...0,15 mm).
281. keskmistamine **i** averaging; homogenizing; blending **v** усреднение
Tükistatud materjalide (näit. maak) või pulbrite keemilise koostise ühtlustamine kogu mahus.
282. kesktoru → sifoontoru
283. kest → kaitsekest
284. kihistumine **i** 1.lamination; 2. demixing **v** расслоение; расслой
1. Kompaktse materjali defekt, mis väljub kihtide moodustumises. Kihistumine võib tekkida pulbri pressimise vormimisel (vt. *pressimispragu*). Viimasel juhul on kihistumine välditav pressimissurve vähendamise või plastifikaatorite kasutamise abil.
2. Puistematerjali defekt, mis väljub puistematerjali kihtide moodustamises nt. pulbrite segamisel.
285. kihistu[mi]spragu → press[imis]pragu
286. kihtirdumine **i** exfoliation **v** отслаивание; отслоение; расслаивание
Materjali, nt. pinde, kihtidena mahatulek pinnalt.
287. kallutatav ahi → kiikahi
288. kiikahi; kallutatav ahi **i** rocking furnace; tilt[ing] furnace **v** качающаяся печь
Ahi, mille telge on võimalik täidise sisseviimiseks ja sulatise või räbu väljalaskmiseks kallutada.
289. kiirgusahi **i** reverberatory furnace; reverberating furnace; balling furnace **v** отражательная печь
Leekahi, milles metalli sulatamine toimub kütuse gaasiliste põlemisproduktide ja soojuskiirguse toimel ahju seintelt (vt. *leekahi*).
290. kinnine poor → suletud poor
291. kitsapõhjaline valuplokivorm; tipulaiendusega valuplokuvorm **i** big-end-up mo[u]ld **v** изложница с расширением кверху
Ülespoole laienev valuplokivorm. Kasutatakse peamiselt rahulike teraste valuplokivalus (vrld. *laiapõhjaline valuplokivorm*).
292. kiudmaterjal **i** fiber material (US); fibre material (GB) **v** волокновый материал
Konsolideeritud materjal kiudpulbrite baasil (vrld. *pulbermaterjal*); *fibre reinforced composite* (GB)).
293. kiudarmeeritud komposiit[materjal] **i** fiber reinforced composite (US); fibre reinforced composite (GB) **v** армированный волокнистый композиционный материал; армированный волокнистый композит

Komposiitmaterjal, mis on armeeritud kiududega.

294. kiudmaterjalide metallurgia → kiudmetallurgia
295. kiudmetallurgia; kiudmaterjalide metallurgia **i** fiber metallurgy (US); fibre metallurgy (GB) **v** металлургия волокон; металлургия волокнистых материалов
Metallurgiaharu, mis tegeleb kiudude tootmise ja nendest pooltoodete ja toodete valmistamisega (vrld. *pulbermetallurgia*).
296. kiudpulber **i** fiber powder (US); fibrous powder; fibre powder (GB) **v** волокнистые порошки
Kiukujuliste pulbriosakestega pulber. Pulbriosakesi pikkusega > 1 mm ja pikkuse ning läbimõõdu suhtega > 5 nimetatakse kiududeks. Kiudpulbreid iseloomustab parem vormitavus ja paakuvus tavapulbritega võrreldes.
297. kivi **i** matte **v** штейн
Mõnede mitteraudmetallide (Cu, Ni, Pb jt) tootmise vaheprodukt – vastava metalli ja rauasulfiidi sulam.
298. kivikssulatus (protsess); kivikssulatamine (operatsioon) **i** matte smelting **v** плавка на штейн
Sultamine pooltooteks – kiviks – mis on lähteproduktiks Cu, Ni, Pb jt metallide tootmisel maakidest (vt. *kivi*).
299. kivim **i** rock **v** горная порода; порода
300. klassifikaator **i** classifier; sizer **v** классификатор
Seadis pulbriliste materjalide klassifitseerimiseks e. fraktsioneerimiseks (vt. *klassifikatsioon*).
301. klassifikatsioon (protsess); klassifitseerimine; fraktsioneerimine; osistamine (operatsioon) **i** sizing; classifying; classification; fractionation **v** классификация (по крупности); сортировка
1) Peenestatud materjali (pulbrite) jaotamine gruppideks osakeste suuruse, vormi, tiheduse jt. tunnuste järgi. Kasutatud seadmete ja keskkondade järgi eristatakse gaas-, vedelik-, sõel- ja vibroklassifitseerimist.
2) Rikastamise esimene etapp, mis seisneb sobiva suurusega maagiosakeste eraldamises.
302. kleepumine; haardumine **i** seizure **v** схватывание
Adhesioonist põhjustatud lokaalne kleepumine hõõrduvate [metall]pindade vahel. Haardumised (lokaalsed haardumised) põhjustavad pindade katastroofilist kulumist ja kinnijäämist (vt. *sööbimine* e. *sööbekulumine*).
303. koaksiaalstruktuur **i** coaxial structure **v** коаксиальная структура
Kermiste paagutamisel moodustuv kõvafaasi (keraamilise faasi) spetsiifiline kihiline struktuur (vt. *kermis*).
304. kohtjämendamispressimine; pressimine kohtjämendamisega **i** upset pressing **v** прессование высадкой
Pressimine kohtjämenduse moodustamisega pressisel.
305. konglomeraat **i** aggregate **v** агрегат; скопление
Puistematerjali (pulbri) kokkukleepunud osakestest moodustunud kogum.
306. konglomeratsioon (protsess); konglomeerimine (operatsioon) **i** aggregation **v** скопление; агрегация

- Puistematerjali (pulbri) kleepunud osakekest kogumite moodustumine.
307. kokkusegamine **i** blending **v** ШИХТОВКА; СОСТАВЛЕНИЕ ШИХТЫ; ШИХТОВАНИЕ
Pulbrisegu valmistamine e. koostamine lähtekomponentide segamise teel pulbermetallurgias.
308. koks **i** coke **v** кокс
Looduslike kütuste (kivisüsi) koksistamise süsinikurikas produkt, millist kasutatakse metallurgias kütuse ja taandajana (vt. *koksistumine*).
309. koksi[stus]ahi **i** coke oven; coke [blast] furnace **v** коксовая печь
Ahi kivisöe koksistamiseks.
310. koksi[stus]gaas **i** coke [oven] gas **v** коксовальный газ; коксовый газ
Kivisöe koksistumisel saadav gaas.
311. koksistumine (protsess); koksistamine (operatsioon) **i** coking; carbonization **v**
КОКСОВАНИЕ
Looduslike kütuste näit. kivisöe keemiline ümbertöötlus õhu juurdepääsuta koksi, koksigaasi jt. produktide saamiseks.
312. kompakteeritud materjal → konsolideeritud materjal
313. komponent **i** component **v** КОМПОНЕНТ
Sulamit moodustav koostisosa. Komponentidest moodustuvad sulami faasid.
314. komposiit[materjal] **i** composite [materjal] **v** композиционный материал;
КОМПОЗИТНЫЙ МАТЕРИАЛ; КОМПОЗИТ
Heterofaasne tehismaterjal, mille omadused erinevad lähtekomponentide omadustest. Maatriksi (komposiidi pidevfaasi) koostise järgi eristatakse metalseid, keraamilisi ja polümeerseid komposiitmaterjale (vt. *metalne komposiit[materjal]*, *keraamiline komposiit[materjal]*).
315. komposiitpulber **i** composite powder **v** композиционные порошки
Pulber, mille igas osakeses sisaldub kaks või enam erinevat, üksteisest struktuurselt ja koostiselt selgelt eristuvat komponenti ja/või faasi. Näideteks on pinnatud pulbrid või mittemetalseid osakesi sisaldavad pulbrid.
316. konsolideerimine **i** consolidation **v** консолидация
Tahkete kehade (toorikute, toodete) saamise protsess lähtematerjalide (pulber, kiud, graanulid jms.) tihendamise teel. Konsolideerimisprotsesside hulka kuuluvad pulber- ja kiudmetallurgilised protsessid nagu pressimine, vormimine, paagutamine, kuumisostaatpressimine jt., kusjuures valdav osa tihendatavast materjalist on tardolekus.
317. konsolideeritud materjal; kompakteeritud materjal **i** consolidated material **v**
консолидированный материал; компактный материал
Materjal, mis saadud lähtematerjalide (pulber, kiud, graanulid jms.) konsolideerimise teel (vt. *konsolideerimine*).
318. kontaktilfiltratsioon (protsess); kontaktilfiltreerimine (operatsioon) **i** contact
infiltration **v** пропитка наложением; инфильтрация наложением
Infiltratsioon tahke infiltrandi asetamisel poorsele toorikule (karkassile), millele järgneb infiltratsioonimaterjali sulatamine (vt. *infiltratsioon*).

319. konteiner → laevuke
320. kontrollitav keskkond **i** controlled atmosphere **v** контролируемая среда;
 контролируемая атмосфера
 Ettenähtud koostisega ahjukeskond vältimaks materjalide ja toorikute pinnakoostise muutust säilitamisel, ümbertöötlemisel ja kuumutamisel. Kaitsekeskkonnana kasutatakse vaakumit, kaitsegaase, vedelikke ja puistematerjale.
321. kontsentraadi sulatus (protsess); kontsentraadi sulatamine (operatsioon) **i** concentrating smelting **v** плавка на концентрат; концентрационная плавка
 Kontsentraadi sulatus kiviks oksüdeerivas keskkonnas (Cu, Ni, Pb jt metallide tootmisel) (vt. *kivikssulatus*).
322. kontsentraat → [maagi]kontsentraat
323. konveierahi **i** conveyor [type] furnace **v** конвейерная печь
 Pideva töörežiimiga ahi, milles materjale või toorikuid transporditakse liikuval konveieril.
324. konverteeritud gaas → konvertergaas
325. konverter **i** converter **v** конвертер
 Metallurgiline agregaat terase tootmiseks malmist samuti mõningate metallurgiliste pooltoodete (vt. *vasekivi, niklikivi* jt.) ümbertöötlemiseks metalliks õhu või hapniku sissepuhumise teel.
326. konvertergaas; konverteeritud gaas **i** converted gas **v** конвертированный газ
 Maagaasi kõrgetemperatuurisel konversioonil (veeauru, hapniku või süsinikdioksiidiga) saadav põlevgaas, mis koosneb peamiselt gaasidest CO ja H₂.
327. konvertermenetlus; konverterprotsess **i** converter process **v** конвертерный процесс
 Terasetootmise protsess konverteris sulamalmi läbipuhumise teel hapniku sisaldavate gaaside või tehniliselt puhta hapnikuga (vt. *konverter*).
328. konverterprotsess → konvertermenetlus
329. konvertersulatus (protsess); konvertersulatamine (operatsioon) **i** 1. converter melting; 2. converter smelting **v** конвертерная плавка; конвертерная выплавка
 1. Metallitootmine konverteris metalsest lähtematerjalist.
 2. Metallitootmine või vaheprodukti – kivi – tootmine konverteris mittemetalsest lähtematerjalist (vt. *konverter*).
330. konverterteras **i** converter steel **v** конвертерная сталь
 Konvertermenetlusega toodetud teras (vt. *konvertermenetlus*).
331. koostatav matriits **i** assembling die **v** составная матрица
 Mitmest osast (tavaliselt sisetükist ja matriitsi bandaažist) koosnev matriits (vt. *matriits*).
332. kopametallurgia **i** ladle metallurgy **v** ковшевая металлургия
 Terasesulatusahjust väljalastud sulaterase töötlemine (kindla temperatuuri saavutamine, legerimine, rafineerimine) terasvalukopas.
333. kopp – kopp degaseerimine **i** ladle-to-ladle degassing; LL **v** дегазация при переливе из ковша в ковш

- Vaakumdegaseerimine valamisel kopast koppa (vt. *vaakumdegaseerimine*).
334. korpvakumeerimine; vakumeerimine kopas **i** ladle degassing; LD **v** вакуумирование в ковше; дегазация в ковше
Degaseerimine gaaside eemaldamiseks sulametallist kopas (vt. *vakumeerimine*).
335. kordaseadmine → töökorda seadmine
336. korduvpressimine → kahekordne pressimine
337. korsten **i** chimney; funnel; stack **v** дымовая труба
Püstkanal gaaside atmosfääri juhtimiseks metallurgilistes agregaatides.
338. korund **i** corundum; aluminium oxide **v** корунд; оксид алюминия
1. Looduslik mineraal Al_2O_3 . Kasutatakse abrasiivina.
2. Alumiiniumoksiid Al_2O_3 (vrdl. *alund* e. *elektrokorund*).
339. krioliit **i** cryolite; sodium aluminium fluoride **v** криолит
Mineral Na_3AlF_6 – leiab kasutamist alumiiniumi elektrometallurgias.
340. kristallisaator **i** crystallizer **v** кристаллизатор
Vesijahutusega vorm sulametalli kiireks tardumiseks (kristalliseerumiseks).
341. kristalliseerimisalge → tardumisalge
342. Krolli protsess **i** Kroll [reduction] process **v** процесс Кролла
Gaasilistest metallikloriididest magneesiumiga taandamise protsess, mida kasutatakse titaani (käsntitaani) ja tsirkooniumi (käsntsirkooniumi) ja vastavate pulbrite tootmisel.
343. kromiit **i** chromite **v** хромит; хромистый железняк
1) Mineraal $FeCr_2O_3$, mida kasutatakse ferrokroomi tootmisel.
2) Mineraali $FeCr_2O_3$ sisaldav kroomimaak.
344. kromiitne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** chromite refractory; chrome ore refractory **v** хромитовый огнеупор
Tulekindel Cr_2O_3 baasil materjal, mis sisaldab MgO kuni 40%.
345. kuivati → kuivatusahi
346. kuivatusahi; kuivati **i** drying furnace; dryer furnace **v** сушильная печь; сушило
Leekahi, milles materjalide, valuvormide, kärnade jne kuivatamine toimub otseses kokkupuutes gaasiliste põlemisproduktidega.
347. kuivjahvatus; kuivpeenestus (protsess); kuivjahvatamine; kuivpeenestamine (operatsioon) **i** dry grinding; dry comminution **v** сухое измельчение; сухой помол; сухой размол
Jahvatamine (mehaaniline peenestamine) gaasilises keskkonnas (vrdl. *märgjahvatus*).
348. kuivpeenestus → kuivjahvatus

349. kuivtihedus **i** dry density **v** плотность в неимпрегнированном состоянии
Pressise tihedus enne immutamist vedelate määrdeainetega isemääriava antifriktsioonmaterjali tootmisel (vrld. *märgtihedus*).
350. kujutegur **i** shape factor **v** коэффициент формы
Pulbriosakeste kuju iseloomustav tegur.
351. kuppelahi **i** bell-type furnace **v** колпаковая печь; колокольная печь
Perioodilise töörežiimiga ahi, milles toorikuid (pressiseid) kuumutatakse kaitsekeskkonnaga kupli[te] all.
352. kupriit **i** cuprite; octahedral copper ore; red copper ore **v** куприт; красная медная руда
1. Mineraal Cu₂O. 2. Mineraali Cu₂O sisaldav vasemaak.
353. kustutamata lubi → põletatud lubi
354. kustutatud lubi **i** slaked lime; drowned lime; hydrated lime **v** гашёная известь
Lubja vähese veega töötlemise produkt – kaltsiumhüdroksiid. Kasutatakse valuplokivormide sisepindade katmisel.
355. kuulveski **i** ball mill **v** шаровая мельница; барабанная вращающаяся мельница
Seadis habraste materjalide peenestamiseks jahvatuskuulide toimel.
356. kuumakindlus → kuumuskindlus
357. kuumapüsivus → kuumuspüsivus
358. kuumatugevus → kuumustugevus
359. kuumisostaatpressimine; kuumisostaatvormimine; HIP **i** hot isostatic pressing, HIP; hot isostatic[al] compacting **v** горячее изостатическое прессование; ГИП; горячее изостатическое формование
Kõrgtemperatuurne isostaatpressimine (isostaatvormimine) igakülge survega allpool sulamistemperatuuri (vrld. *külmisostaatpressimine* ja *soeisostaatpressimine*).
360. kuumisostaatvormimine → kuumisostaatpressimine
361. kuumpressimine **i** hot pressing; pressure sintering; hot compacting **v** горячее прессование
Pressimise ja paagutamise ühildumine: pulbrite pressimine temperatuuril üle põhikomponendi rekristsillatsioonitemperatuuri (vt. *pressimine*, vrld. *külmpressimine*).
362. kuumuskindlus; kuumakindlus **i** heat resistance; high-temperature resistance **v** жаростойкость
Materjalide omadus säilitada kasutusomadused kõrgetel temperatuuridel (metalletel materjalidel temperatuuridel üle 600°C).
363. kuumuspüsivus; kuumapüsivus **i** heat resistance **v** жаростойкость; жароупорность; окалинстойкость
Metalsete materjalide omadus säilitada kõrgetel temperatuuridel vastupidavuse keskkonna keemilisele toimele nt. oksüdeerimisele.

364. kuumustugevus; kuumatugevus **i** high-temperature strength; hot strength **v** жаропрочность
Materjalide (peamiselt metalsete) omadus taluda purunemata mehaanilisi koormusi (säilitada kestustugevuse) kõrgetel temperatuuridel (terastel temperatuuridel üle 600°C).
365. kuumutus[tsükkel] **i** heat **v** нагрев
Kuumutuse üks tsükkel perioodilise töörežiimiga kuumutusahju täitmisest materjalide või toorikutega kuni nende väljavõtmiseni.
366. kvarteerimine; neljaksjagamine **v** quartering **v** отбор проб путём последовательного дробления
Peenestatud maagi proovivõtumeetod – proovi neljaks osaks jagamine.
367. kvarts[liiv] **i** quartz **v** кварц
Mineraali –ränidioksiidi – üks polümorfne modifikatsioon, mis esineb aherainena paljude maakide koosseisus (vt. samuti *ränidioksiid*).
368. kõrgahi **i** blast furnace **v** доменная печь; домна
Šahtahi malmi sulatamiseks rauamaagist (vt. *kõrgahjuprotsess*).
369. [kõrgahju] turi **i** bosh **v** заплечики [доменной печи]
Kõrgahju kooniline osa mõhu ja kolde vahel (vt. *kõrgahi*).
370. kõrgahju õhuelsoojendi → kauper
371. kõrgahjugaas **i** blast-furnace gas **v** доменный газ; колошниковый газ
Kõrgahjust väljuv, peamiselt süsiniku mittetäieliku põlemise produktidest koosnev gaas: 20...30% CO, 1...8% H₂, samuti CO₂ ja N₂.
372. kõrgahjuprotsess **i** blast-furnace process **v** доменный процесс
Malmi rauamaagist tootmise protsess taandava sulatuse teel kõrgahjudes (vt. *kõrgahi*).
373. kõrgahjusulatus (protsess); kõrgahjusulatamine (operatsioon) **i** blast-furnace smelting **v** доменная выплавка; доменная плавка
Malmi ja ferrosulamite tootmine kõrgahjus.
374. kõrgpoorne materjal **i** high porosity material **v** высокопористый материал
Materjal poorsusega üle 50%.
375. kõrgsagedus-induktsioonahi **i** high-frequency induction furnace **v** высокочастотная индукционная печь
Üks induktsioonahjude liike (vt. *induktsioonahi*).
376. kõvasulam **i** hard metal; hardmetal; cemented carbide **v** твердый сплав
Kulumiskindel keraamilis-metalne komposiit (kermis), mille karbiidest faasist moodustab olulise osa volframkarbiid.
377. känkimine; veerkänkvalmistus **i** pelletizing **v** окатывание; производство окатышей; окомкование
Peene maagi – või kontsentraadipuru tükistamine graanuliteks (vt. *tükistus*).

378. käsnmetall **i** sponge [metal]; spongy metal **v** губка; металл губчатой структуры
 Poorse struktuuriiga metall, nt. käsnaud, käsntitaan jne (vt. *käsnaud*; *käsntitaan*).
379. käsnjas **i** spongy **v** губчатый
 Poorset struktuuri omav; nt. metall (vt. *käsnmetall*).
380. käsnpulber **i** spongy powder **v** губчатый порошок; губчатые порошки
 Ebamäärase kujuga, poorsete pulbriosakestega pulber. Saadakse tavaliselt oksiidide taandamisel.
381. käsnraupulber **i** sponge iron powder **v** губчатый железный порошок
 Käsnraua mehaanilise peenestamise teel toodetud pulber (vt. *käsnaud*).
382. käsnaud **i** sponge iron; iron sponge; spongy iron **v** губчатое железо; железная губка
 Otse rauamaagist tahkete või gaasiliste taandajatega (reduktseerijatega) toodetud poorne raud.
383. käsntitaan **i** sponge titanium; titanium sponge; spongy titanium **v** губчатый титан;
 титановая губка
 Metallotermilisel meetodil magneesiumiga taandatud poorne titaan – titaani ja käsntitaanipulbri tootmise vaheprodukt.
384. käsntitaanipulber **i** sponge titanium powder **v** губчатый титановый порошок
 Käsntitaani mehaanilise peenestamise teel toodetud pulber (vt. *käsntitaan*).
385. külmalt pressimine → külmpressimine
386. külmisostaatpressimine; külmisostaatvormimine; CIP **i** cold isostatic pressing; CIP **v**
 холодное изостатическое прессование; ХИП
 Pulbrite või kiudude isostaatpressimine (isostaatvormimine) igakülgse survega toatemperatuuril (vrdl. *kuumisostaatpressimine* ja *soeisostaatpressimine*).
387. külmisostaatvormimine → külmisostaatpressimine
388. külmpressimine; külmalt pressimine **i** cold pressing, cold compaction **v**
 Pressimine e. vormimine toatemperatuuril (vt. *pressimine*, vrdl. *kuumpressimine*).
389. laadimismasin → täitemasin
390. labasegisti → labasegur
391. labasegur; labasegisti **i** paddle mixer **v** лопастный смеситель
 Segur (segisti), millises puistematerjalide segamine toimub kahe vastassuunas pöörleva laba toimel.
392. laevuke; konteiner **i** boat **v** лодочка
 Alus, milles viiakse läbi toorikute (pressiste) paagutamine või kuumutamine.
393. lahtivõetav matriits → liidendmatriits
394. lahtivõetav tempel → liidendtempel

395. laiapõhjaline valuplokivorm; tipukitsendusega valuplokivorm **i** big-end-down mo[u]ld
v изложница с расширением книзу
 Ülespoole kitsenev valuplokivorm. Kasutatakse peamiselt keevteraste valuplokivalus (vrld. *kitsapõhjaline valuplokivorm*).
396. lambitahm → tahm
397. lamepulber **i** splat powder **v** пластинчатые порошки
 Lamedate, märkimisväärselt väikest paksust omavate osakestega pulber.
398. leekahi **i** flame [contact] furnace; fuel-fired furnace; combustion [-heated] furnace;
 open-flame furnace **v** пламенная печь
 Ahi, milles materjalide kuumutamine ja sulatamine toimuvad soojuse toimel, mis tekib kütuse põlemisel.
399. leekrafineerimine **i** fuel-fired smelting **v** огневое рафинирование; огневая плавка;
 окислительное рафинирование
 Vase rafineerimine õhuhapnikuga oksüdeerimise teel.
400. leegeritud pulber → legeerpulber
401. [leeger]pulbersegu **i** admixed powder; blended powder **v** смешанные порошки
 Pulber, mis saadakse põhikomponendi (nt. rauapulbri) segamisel legeerivate elementide või nende sulamite (nt. ferrosulamite) pulbritega. Leegerimine komponentide pulbrite segamise teel segistites on odavam ja kõige laiemini kasutatav leegerimise meetod pulbermetallurgias (vt. *legeerpulber*).
402. legeerpulber; leegeritud pulber; sulamipulber **i** alloy[ed] powder **v** легированные порошки
 Pulber, mille igas osakeses sisalduvad legeerivad elemendid. Eristatakse täielikult leegeritud pulbreid, osaliselt leegeritud pulbreid ja segatud legeerpulbreid (vt. *täislegeerpulber*, *osalegeerpulber*, *[leeger]pulbersegu*).
403. lendumine; gasifikatsioon; gasifitseerumine **i** volatilizing **v** улетучивание
 Gasifitseerumine temperatuuri toimel.
404. lenduv sideaine **i** fugitive binder **v** улетучивающаяся связка
 Kuumutamisel lagunev ja lenduv, tavaliselt polümeerne, sideaine.
405. leostus (protsess); leostamine (operatsioon) **i** leaching; lixiviation **v** выщелачивание
 Tahke materjali koostisosade eraldamine lahustite abil, mis põhineb eraldatava osa paremal lahustuvusel teiste koostisosadega võrreldes. Kasutatakse hüdro metallurgias.
406. ligatuur **i** master alloy; hardener **v** лигатура
 Abisulam sulametalli, samuti vastavasse metallipulbrisse legeerivate lisandite viimiseks struktuuri ja mehaaniliste omaduste parandamise eesmärgil. Ligatuure kasutatakse juhul, kui tavapärase leegerimisega ei ole võimalik saavutada legeeriva elemendi piisavat omastamist metalli (metallisulami) poolt.
407. liidendmatriits; lahtivõetav matriits **i** segment[al] die; split die **v** разъёмная матрица;
 зажимная матрица; сборная матрица
 Matriits, mis on osaliselt või täielikult lahtivõetav pressise eemaldamiseks pressvormist.

408. liidendtempel; lahtivõetav tempel **i** segment[al] punch, split punch **v** разъёмный пуансон; сборный пуансон
Keeruliste pressiste pressimisel kasutatav, pressise kättesaamiseks väljapressimisel täielikult või osaliselt lahtivõetav mitmeosaline tempel.
409. liistak; liistakujuuline osake **i** platelet **v** лейста; лепесток
410. liistakukujuuline osake → liistak
411. liitmine survega → surveliitmine
412. liitpressis; mitmekihiline pressis **i** composite compact **v** многослойная прессовка; слоистая прессовка
Erinevatest materjalidest mitmekihiline pressitud toorik.
413. limoniit **i** limonite **v** лимонит; бурный железняк
Rauamineraal $n \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot m \cdot \text{H}_2\text{O}$.
414. lineaarkahanemine → joonkahanemine
415. lisand **i** addition [agent]; additive; dope **v** добавка
Aine, millist lisatakse teistele ainetele nende omaduste sh tehnoloogiliste omaduste muutmiseks.
Pulbermetallurgias kasutatakse lisandeid e. manuseid paagutusprotsesside või pressitavuse parandamiseks.
416. lobri **i** slurry **v** шликер
Hea voolavusega kontsentreeritud pulbersuspensioon kasutamiseks lobriavalu (vt. *lobriavalu*).
417. lobriavalu (protsess); lobriavalamine (operatsioon) **i** slip casting **v** шликерное формование
Pulbertoorikute vormimine lobri avalamise teel poorsesse vormidesse.
418. lubi **i** lime **v** известь
Lubjakivi põletamisprodukt – CaO (vt. *lubjakivi*).
419. lubjakivi **i** limestone, lime stone **v** известняк
Peamiselt kaltsiidist CaCO₃ koosnev kivim. Kasutatakse räbustina ja [põletatud] lubja tootmisel.
420. läbilaskev materjal **i** permeable material **v** проницаемый материал
Valdavalt läbiva poorsusega kõrgpoorne materjal, millist iseloomustab suur läbilaskvus e. läbitavus.
421. läbilaskevõime; läbilaskvus (tehnoloogilisel agregaadil) **i** throughput **v** объем выпуска; пропускная способность
Tehnoloogilise agregaadil tootlikust iseloomustav näitaja, nt. toodang ajaühikus.
422. läbilaskvus → läbilaskevõime (tehnoloogilisel agregaadil)
423. läbilaskvus; läbitavus (tahkel kehal) **i** permeability **v** проницаемость; пропускная способность
Tahke keha võime lasta läbi gaase või vedelikke.

424. läbilaskvusmõõtur **i** permeameter **v** пермеаметр
Seade tahkise gaasi või vedeliku läbilaskvuse mõõtmiseks (vt. *läbilaskvus* (tahkel kehal)).
425. [läbi]puhumine **i** blow[ing]; blasting; purging **v** продувка
Gaaside või gaasigude sissepuhumine sulametalli või räbuse segamiseks või füüsikalise-keemiliste protsesside intensiivistamiseks.
426. läbitavus → läbilaskvus
427. lõhismatriits; poolitatav matriits **i** split die **v** разрезная матрица; матрица с
разрезным вкладышем
Matriits, mille sisetükk koosneb kahest osast (vt. *sisetükk*).
428. lühilainepaagutus → mikrolainepaagutus
429. [maagi]kontsentraat; rikastatud maak **i** concentrate; beneficiated ore; concentrated ore **v**
концентрат, обогащенная руда
Rikastamisprodukt – suurendatud mineraalisisaldusega maak (vt. *mineaal*).
430. maak **i** ore **v** руда
Maavara kasuliku mineraali või metalli sellise sisaldusega, mis teeb kaevandamise ja metallitootmise majanduslikult põhjendatuks.
431. maarjakivi → aluniit
432. maatriks **i** matrix **v** матрица
Komposiitmaterjali (polüfaasilise materjali) pidevfaas, milles asuvad teised faasid (vt. *komposiit[materjal]*).
433. maatriksmetall **i** matrix metal **v** металлическая матрица
Metalne pidevfaas komposiitmaterjalis (vt. *komposiit[materjal]*).
434. magneesia → magneesiumoksiid
435. magneesiumoksiid; magneesia **i** magnesia; calcined magnesia **v** окись магния;
магнезия
Magneesiumi hapniku keemiline ühend MgO, mis leiab kasutamist peamiselt tulekindla materjalina.
436. magnesiaalne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** magnesia refractory **v** магнезиальный
огнеупор
Peamiselt MgO sisaldav tulekindel materjal (vrld. *magnesiitne tulekindel materjal*).
437. magnesiit **i** magnesite **v** магнезит
1. Magneesiumimineraal MgCO₃ – magneesiumkarbonaat.
2. Tulekindel materjal magneesiumoksiidi MgO baasil.
438. magnesiitne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** magnesite refractory **v** магнезитовый
огнеупор
Magnesiaalne tulekindel materjal MgO sisaldusega >85% (vrld. *magnesiaalne tulekindel materjal*).

439. magnetiit **i** magnetite **v** манетит
Rauamineraal Fe₃O₄.
440. magnetrauamaak **i** magnetic iron ore; black iron ore; lodestone; loadstone **v**
магнитный железняк; магнетитовая руда
Mineraali – magnetiiti sisaldav rauamaak (vt. *magnetiit*).
441. magnetrikastamine **i** magnetic beneficiation; magnetic concentration; magnetic dressing
v магнитное обогащение; электромагнитное обогащение
Maagikomponentide erinevatel magnetomadustel põhinev rikastamine (vt. *rikastamine*).
442. magnetsärdamine; magnetiseeriv särdamine **i** magnetizing roasting; magnetizing firing
v магнетизирующий обжиг
Rauamaagi taandav kuumutamine (särdamine), mille käigus suureneb rauaoksiidide magnetiline läbitavus.
443. magnetiseeriv sädamine → magnetsärdamine
444. mahtdifusioon; mahuline difusioon **i** volume diffusion; lattice diffusion **v** объемная диффузия
Difusioon, mis toimub materjali mahus. Erinevalt pinddifusioonist ja teradevahelisest difusioonist iseloomustab mahtdifusiooni tunduvalt väiksem difusioonikiirus (vrld. *pinddifusioon* ja *teradevaheline difusioon*).
445. mahtkahanemine; mahuline kahanemine **i** volume shrinkage **v** объемная усадка
Tooriku suhtelise mahu vähenemine tardumisel, tardumisjärgsel jahtumisel või paagutamisel (vrld. *joonkahanemine*).
446. mahttäitmine; mahtdoseerimine **i** volume filling **v** объемное дозирование;
дозирование по объему
Tehnoloogilise agregaadī või rakise täitmine vedeliku või puistematerjali mahu järgi (vrld. *masstäitmine*).
447. mahtdoseerimine → mahttäitmine
448. mahuline difusioon → mahtdifusioon
449. mahuline kahanemine → mahtkahanemine
450. mahuosa; mahuline osa **i** volume fraction **v** объемная доля
Suhteline maht materjali koostisosa või poore.
451. mahuline osa → mahuosa
452. makropoor **i** macropore **v** макропора
Palja silmaga nähtav poor suurusega mõnisada mikromeetrit ja enam (vrld. *mikropoor*).
453. malmimurd **i** scrap iron; cast iron scrap; waste iron **v** чугунный скрап; чугунные отходы
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel tekkinud malmjätmed kasutamiseks metallurgilistes agregaatides (vrld. *vanamalm*).

454. malmisulatus (protsess); malmisulatamine (operatsioon) **i** iron smelting **v** выплавка чугуна; плавка чугуна
Malmi tootmine rauamaagist.
455. mangaanimaak **i** manganese ore **v** марганцевая руда
Mangaanimineraale sisaldav mangaanimaak.
456. mark → margitähis
457. margitähis; mark **i** grade **v** марка
Sulami jm materjali sort, klass või liik.
458. martäänahi **i** open-hearth [furnace]; martin furnace **v** мартеновская печь
Regeneratiivne leekahi terase tootmiseks toormalmist ja vanarauast (vt. *toormalm* ja *vanarauud*).
459. martäänsulatus; martäänmenetlus; martäänprotsess (protsess); martäänsulatamine (operatsioon) **i** open-hearth process, Siemens-Martin process **v** мартеновский процесс
Teras tootmisprotsess aluselise- või happelise voodriga martäänahjudes (vt. *martäänahi*). Esimesel juhul (aluseline protsess) võimalik terase tootmisel töödelda igasuguseid lähtematerjale, teisel juhul (happeline protsess) saadakse kvaliteetsem teras.
460. martäänprotsess → martäänsulatus
461. martäänmenetlus → martäänsulatus
462. martäänteras **i** open-hearth steel; Siemens-Martin steel **v** мартеновская сталь
Martäänmenetlusega toodetud teras (vt. *martäänsulatus*).
463. massdoseerimine → masstaitmine
464. masstaitmine; massdoseerimine **i** mass filling **v** дозирование по массе; весовое дозирование
Tehnoloogilise agregaadid või rakise täitmine vedeliku või puistematerjali massi järgi (vrld. *mahttäitmine*).
465. massikadu [kuumutamisel] vesinikus **i** hydrogen loss **v** потери от нагрева в водороде
Metallpulbri massikadu kuumutamisel vesinikus, tingituna taandamise (reduktseerimise) protsessidest.
466. matriits **i** die **v** матрица
Pressvormi sisemine õõnsus, milles toimub pulbri pressimine (konsolideerimine) templitega (vt. *pressvorm*).
467. mehaaniline legeerimine; mehhaanolegeerimine **i** mechanical alloying **v** механическое легирование
Legeeritud metallipulbrite saamine pulbriliste komponentide pikaajalise jahvatamise teel mehaanilises jahvatusseadmetes, tavaliselt aatriitorites.
468. mehaaniline peenestus → jahvatus
469. mehaanolegeerimine → mehaaniline legeerimine

470. metallhaavlite tootmine → jänepulbripihustus
471. metallimurd **i** scrap **v** скрап; металлические отходы
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel (valuplokivalu, transport jms) tekkinud metallidest jäätmed kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes agregaatides (vrld. *vanametall*).
472. {metallkeraamika} → paagutatud [pulber]materjal
473. metalliseeritud graanulid **i** iron-rich pellets **v** металлизированные окатыши
Rauamaagist või kontsentraadist toodetavad graanulid, millistes suurem osa on taandatud rauaks.
474. metallniit **i** filament **v** металлическое волокно; металлическая нить
475. metallotermia **i** metallothermy **v** металлотермия
Metallide tootmine taandamise teel taandatavast metallist aktiivsemate metallide või neid metalle sisaldavate materjalidega. Metallotermia alaliikideks on silikotermia, alumotermia, magneesiumiga metallotermia jt (vt. *alumotermia*; *silikotermia*).
476. metallsideaine **i** binder metal **v** металлическая связка; металлическое связующее
Keraamilis-metalse te komposiitmaterjalide metalne pidevfaas. Nimetatakse maatriksmetalliks.
477. metallurg **i** metallurgist **v** металлург
Spetsialisti üldnimetus metallurgiatööstuses (metallurgiaettevõttes).
478. metallurgia **i** metallurgy **v** металлургия
Teadus-, tehnika- ja tööstusharu, mis tegeleb maakidest ja teistest materjalidest metallide tootmisega ning metallisulamite keemilise koostise ja struktuuri muutmise teel sobivate omaduste tagamisega.
479. metallurgiatehas **i** metallurgical factory **v** металлургический завод
Metallurgiatööstusettevõte.
480. [metallurgiline] destillatsioon (protsess); [metallurgiline] destilleerimine (operatsioon)
i [metallurgical] distillation; distilling **v** [металлургическая] дистилляция;
экстактивная дистилляция
Pürometallurgiline protsess mõnede metallide (nt. Mg) tootmiseks maakidest või maagikontsentraatidest, millega kaasneb metalli (või muu vaheprodukti) üleminek gaasilisse olekusse ja kondenseerumine.
481. metalne komposiit[materjal]; metalmaatrikskomposiit[materjal]; MMC **i** metal-matrix composite; MMC **v** металлический композиционный материал; композиционный материал с металлической матрицей
Metalse maatriksiga komposiit[materjal] (vt. *maatriks* ja *komposiit[materjal]*).
482. [metallurgiline] rektifikatsioon **i** fractional distillation; rectification **v** ректификация [металлургическая]
Segunenud vedelike lahutamismeetod, mis põhineb mitmekordsel destillatsioonil. Kasutatakse metallurgias mõnede kergsulavate metallide (nt. Pb) rafineerimisel.
483. metalmaatrikskomposiit[materjal] → metalne komposiit[materjal]

484. mikrojahvati → mikroveski
485. mikrolainepaagutus; lühilainepaagutus (protsess); mikrolainepaagutamine; lühilainepaagutamine (operatsioon) **i** microwave sintering **v** спекание токамаи сверхвысокой частоты; СВЧ-спекание
Paagutamine mikrolaine – e. lühilainekuulumutust kasutades. Mikrolainekuulumutamisel toimub elektromagnetilise energia ülikiire konversioon soojusenergiaks. Mikrolaineid sagedusega 1...2,5 GHz kasutatakse peamiselt keraamiliste materjalide paagutamisel.
486. mikropeenesti → mikroveski
487. mikropoor **i** micropore **v** микропора
Poorid, milliseid saab avastada optilist mikroskoopiat kasutades. Mikropoorid on suurusega alla saja – kahesaja mikromeetri (vrld. *makropoor*).
488. mikroskoopiline kahanemistühik **i** microshrinkage cavity **v** усадочная микрораковина; усадочная микропора
Väikesemõõduline tühik, mis moodustub valuplokis (või valandis) kristalliseerumise protsessis.
489. mikrosõel **i** micromesh sieve **v** сито «микромеш»
Mikrosõel sõelaava suurusega 5 kuni 125 µm mikrosõelumiseks (vt. *mikrosõelklassifikatsioon*).
490. mikrosõelklassifikatsioon (protsess); mikrosõelklassifitseerimine (operatsioon) **i** micromesh sizing; micromesh sieving **v** ситовой анализ ситами «микромеш»; ситовая классификация ситами «микромеш»
Sõelumine –klassifitseerimine – mikrosõeltega sõelaava suurusega 5 kuni 125 µm (vt. *mikrosõel*).
491. mikroveski; mikrojahvati; mikropeenesti **i** micropulverizer **v** мельница тонкого помола
Seade mehaaniliseks peenjahvatamiseks.
492. mineraal; mineraalne materjal **i** [ore] mineral **v** минерал
Keemilistelt ja füüsikalistelt omadustelt homogeenne looduslik produkt maakides.
493. mineraalne materjal → mineraal
494. mitmekihiline pressis → liitpressis
495. mitmepositsiooniline pressimine **i** multiple die pressing; multiple die compacting **v** прессование в многоместных прессформах
Pressimine mitmepositsioonilistes pressvormides (matriitsides).
496. mitteferrometallurgia → mitterauametallurgia
497. mitteoksiidkeraamika **i** nonoxide ceramics **v** безоксидная керамика; безоксидный керамический материал
Keraamiline pulbermaterjal (keraamika) hapniku mittesisaldavate rasksulavate ühendite (karbiidide, nitriidide, boriidide jms) baasil (vt. *keraamika*, vrld. *oksiidkeraamika*).

498. mittepeevpaagutus → tsükkelpaagutus
499. mitterauametallurgia; mitteferrometallurgia; {värvilismetallide metallurgia} **i** non-ferrous metallurgy **v** цветная металлургия
Metallurgiaharu, mis hõlmab mitterauametallide (Cu, Al, Ni jt) ja nende sulamite tootmist maakide kaevandamisest ja töötlemisest kuni metallide ja nende sulamite saamiseni.
500. mittetäielik paakuvus; poolpaakuvus **i** undersintering **v** недопекание; неполное спекание
Paagutusdefekt, mis tekib ettenähtust madalamal temperatuuril või ebapiisava kestusega paagutamisel.
501. MMC → metalne komposiit[materjal]
502. muhvelahi **i** muffle furnace **v** муфельная печь
Leek- või elektriahi, milles kuumutatav materjal või toorikud asetsevad muhvlis – kuumpüsivast terasest või tulekindlast materjalist kambris.
503. {mustmetallurgia} → rauametallurgia
504. märgjahvatus; märgpeenestus (protsess); märgjahvatamine; märgpeenestamine (operatsioon) **i** wet grinding; wet comminution **v** мокрое измельчение; мокрый помол; мокрый размол
Jahvatamine (mehaaniline peenestamine) vedelikus (vrld. *kuivjahvatus*).
505. märgpeenestus → märgjahvatus
506. märgrikastus (protsess); märgrikastamine (operatsioon) **i** wet beneficiation; wet concentration; wet dressing; washing **v** мокрое обогащение
Rikastamine vedelas keskkonnas (vt. *rikastus*).
507. märgtihedus; immutustihedus **i** wet density **v** плотность в импрегнированном состоянии
Pressise tihedus pärast immutamist vedelate määrdeainetega isemääriiva hõõrdematerjali tootmisel (vrld. *kuivtihedus*).
508. märgumine **i** wetting **v** смачивание
Molekulaarsel tasandil toimuv protsess kolme faasi (gaas, vedelik, tahke aine) kokkupuutepinnal. Märgumine väljendub vedeliku laialivoolamises tahke keha pinnal.
509. märgumist parandav aine **i** wetting agent **v** смачиватель; смачивающее вещество
Aine, mis mõjutab vedeliku (vedelfaasi) ja tahke keha vahelist aatomitevahelist interaktsiooni märgumise paranemise suunas (vt. *märgumine*).
510. mügapulber; nodulaarpulber **i** nodular powder **v** хлопьевидные порошки
Pulbriosakeste ebamäärase kujuga pulber. Sellise pulbri iga osake on tavaliselt veel peenemate osakeste kokkukleepumisel moodustunud konglomeraat.
511. naatriumaluminaat **i** sodium aluminate **v** алюминат натрия
Vaheprodukt NaAlO₂ alumiiniumoksiidi tootmisel alumiiniumi elektrometallurgias.

512. nanopulber; ultradispersne pulber **i** nanopowder **v** нанопорошки; ультрадисперсные порошки; сверхтонкие порошки
Submikronilise pulbri alaliik osakeste suurusega alla 0,1 µm (alla 100 nm) (vt. *allamikroonne e. submikroonne pulber*).
513. neljaksjagamine → kvarteerimine
514. niitmonokristall **i** whisker **v** нитевидный кристалл; ус; вискерс
Peen, niitjas monokristall. Leiavad kasutamist armeeriva materjalina komposiitmaterjalides.
515. niklikivi **i** nickel matte **v** никелевый штейн
Nikli tootmise vaheprodukt – nikli- ja rauasulfiidide sulam (vt. *kivi*).
516. nitriidkeraamika **i** nitride ceramics **v** нитридная керамика; нитридный керамический материал
Keraamiline pulbermaterjal (keraamika) nitriidide baasil (vt. *keraamika*).
517. nodulaarpulber → mägarpulber
518. nõeljas [pulbri]osake **i** needle **v** игольчатая частица
Nõelpulbi nõeljas pulbriosake.
519. nõelpulber; nõeljas pulber **i** acicular powder **v** игольчатые порошки
Ühes suunas väljavenitatud osakeste pulber.
520. nõeljas pulber → nõelpulber
521. näivkõvadus **i** apparent hardness **v** кажущаяся твердость
Poose (paagutatud) materjali kõvadus, mis on kompakitse (poorideta) materjali tegelikust kõvadusest väiksem.
522. näivtihedus **i** apparent density **v** кажущаяся плотность
Poose- või puistematerjali tihedus, mis on poorsust arvesse võttes kompakitse (poorideta) materjali teoreetilisest ja tegelikust tihedusest väiksem (vt. *teoreetiline tihedus* ja *tegelik tihedus*). Puistematerjalide puhul kasutatakse sünonüümina terminit „puistetihedus” (vt. *puistetihedus*).
- 523.oksiidkeraamika **i** oxide ceramics **v** оксидная керамика; оксидный керамический материал
Keraamiline pulbermaterjal (keraamika) oksiidide baasil (vt. *keraamika*, vrdl. *mitteoksiidkeraamika*).
524. oksüdeeriv sulatus (protsess); oksüdeeriv sulatamine (operatsioon) **i** oxidizing smelting **v** окислительная плавка
Sulatamine oksüdeerivas keskkonnas (vt. *sulatus*).
525. osakeste suurusvahemik **i** particle size range **v** размерный интервал частиц; диапазон величины частиц
Pulbriosakeste suuruse (lubatud, ettenähtud jms.) vahemik.
526. osalegeerpulber; difusioonlegeerpulber **i** partially alloyed powder; diffusion alloyed powder **v** диффузионно-легированный порошок; частично легированный порошок
Metallipulber, mis on saadud pulbri (näiteks rauapulbri) põhikomponendi difusioonse rikastamise teel

- legerivate komponentidega. Sellise pulbri või osakese koostis vastab vaid osaliselt sellest saadava pulbermaterjali koostisele (vrdl. *täislegeerpulber*).
527. osis; fraktsioon **i** fraction; cut **v** фракция
Sarnase suuruse, vormi või tihedusega pulbriosakeste grupp.
528. osiseline koostis; fraktsiooniline koostis **i** fractional composition **v** фракционный состав
Osiste e. fraktsioonide (protsendiline) sisaldus pulbrisegus.
529. osistamine → klassifikatsioon
530. otse[kuumutus]paagutus (protsess); otse[kuumutus]paagutamine (operatsioon) **i** direct [current] sintering **v** спекание прямым нагревом
Paagutamine soojuse moodustumisega otse paagutatavas toorikus, nt. elektrivoolu toimel (vrdl. *kaud[kuumutus]paagutus*).
531. otsetaandamine **i** direct-reduction process; DR-process
v процесс прямого восстановления
Metallide tootmine vahetult maagist taandamise (reduktseerimise) teel.
532. otsetoime-[elektri]kaarahi **i** direct arc furnace **v** дуговая электродная печь прямого нагрева
[Elektri]kaarahi ahjutäite sulatamiseks kaare otsetoimel (kaar põleb elektroodi ja ahjutäite vahel) (vrdl. *kaudtoime-[elektri]kaarahi*).
533. paagutus (protsess); paagutamine (operatsioon) **i** sintering **v** спекание
1) Peenestatud metallurgiliste materjalide (nt. maak, koks) tükistamisoperatsioon kõrgtemperatuurset kuumutamist kasutades (vt. *tükistamine*). 2) Konsolideerimise ja tugevuse tõstmise eesmärgil teostatav pulbrite või pressiste kuumutamine allpool põhikomponendi sulamistemperatuuri.
534. paakuvus → paagutatavus
535. [paagutatud] pulbermaterjal; {metallkeraamika} **i** sintered material **v** спеченный материал; металлокерамика; металлокерамический материал
Pulbermetallurgiliselt (paagutamise teel) valmistatud pulbermaterjal.
536. paagutatud toode → pulberdetail
537. paagutuskeskkond **i** sintering atmosphere **v** среда для спекания; атмосфера для спекания (gaasi kasutamisel)
Paagutusprotsesse intensiivistav ja toorikuid kaitsev, tavaliselt gaasiline, keskkond.
538. paagutuskorik **i** sinterskin **v** корочка [при спекании]
Defekt, mis väljendub paagutatud tooriku või toote pinnakihi struktuuri erinevuses nõutavast. Esineb nt. kõvasulamite ja kermiste paagutamisel mittesobivas kaitsekeskkonnas.
539. paagutustihedus; tihedus paagutatult **i** sintered density **v** плотность после спекания
Pressitud või pressimata puistepulbri tihedus paagutatult (vt. *paagutus*).

540. paagutatavus; paakuvus **i** sinterability **v** спекаемость
Pulbri tehnoloogiline omadus konsolideeruda (paagutamisel) ettenähtud omadustega materjaliks.
541. pakkematerjal **i** packing material **v** засыпка
Puistematerjal toorikute ümbritsemiseks kõrgtemperatuurisel töötlemisel sh. paagutamisel, termotöötlemisel jne. Pakkematerjali ülesanneteks võivad olla toorikute kaitsmine ümbritseva keskkonna kahjuliku toime eest, toorikute pinna rikastamine keemiliste elementidega, toorikute ühtlane kuumutamine jms.
Pakkematerjalidena kasutatakse nt. alumiiniumoksiidi, grafiiti jt. puistematerjale, mis keemiliselt ei reageeri töödeldavate toorikute materjaliga.
542. parafiin **i** paraffin **v** парафин
Küllastunud süsivesinike segu sulamistemperatuuriga 42...54°C. Pulbermetallurgias leiab kasutamist peamiselt plastifikaatorina (vt. *plastifikaator*).
543. partii **i** batch; lot **v** партия
Tooted või toorikud, mis valmivad ühe tehnoloogilise tsükli jooksul.
544. peenestus (protsess); peenestamine (operatsioon) **i** comminution; fragmentation **v** измельчение
Tahke materjali väikesteks osakesteks dispergeerimise (peenpurustamise) protsess (vrld. *purustamine*).
545. peenestatud pulber → jahvatatud pulber
546. peenesti → veski
547. peenosis; peenfraktsioon **i** fines; fine fraction; subsieve fraction **v** тонкая фракция; мелкая фракция
Puistematerjali (pulbri) fraktsioon suurusega 1...40 µm, mõnikord 1...10 µm. Peenfraktsioon on sõelanalüüsi sõeltekomplekti kõige väiksema sõelaavaga sõela (tavaliselt ca 40 µm) läbiv puistematerjali (pulbri) fraktsioon. Mõnedes valdkondades, nt. keraamiliste materjalide või kermiste metallurgias liigitakse peenosise alla osakesi suurusega 1...2 µm.
548. peenfraktsioon → peenosis
549. peenpulber; pulbri peenosis; pulbri peenfraktsioon **i** fine [grained] powder; fine [fraction] powder; fines; subsieve powder **v** тонкие порошки; мелкие порошки
Pulber osakeste suurusega tavaliselt 1...40 µm, mõnikord 1...10 µm (vt. *peenosis*).
550. peenpulbri ganulomeetria; peenpulbri granulomeetiline analüüs **i** subsieve analysis **v** анализ тонких порошков; анализ мелких порошков
Puistematerjali (pulbri) peenosise e. peenfraktsiooni (tavaliselt 1...40 µm) osiselise koostise määramine pulbriosakeste suuruse järgi, mis ei ole võimalik tavapärasest sõeltekomplekti kasutades.
551. peenpulbri granulomeetiline analüüs → peenpulbri ganulomeetria
552. [peit]proovel **i** sampler; [sample] thief; thief sampler **v** пробоотборник
Seadis materjaliproovi võtmiseks. Pulbermetallurgias leiab kasutamist proovi võtmiseks pulbrist või kaitsegaasist.
553. pentlandiit **i** pentlandite; iron-nickel pyrite **v** пентландит; железо-никелевый колчедан

1. Mineraal (Fe,Ni)₉S₈.
 2. Mineraali (Fe,Ni)₉S₈ sisaldav nikliimaak.
554. periklass **i** periclase **v** периклаз
Magneesiumimineraal MgO – magnesiaalsete tulekindlate materjalide peamine koostisosa.
555. perioodiline [tehnoloogiline] protsess **i** batch process **v** периодический [технологический] процесс
Tehnoloogiline protsess, mille parameetrid muutuvad perioodiliselt (vrld. *pidevprotsess*).
556. perioodiline paagutus (protsess); perioodiline paagutamine (operatsioon) **i** batch sintering **v** спекание в печи периодического действия
Partii kaupa paagutamine perioodilise töörežiimiga ahjus (vrld. *pidevpaagutus*).
557. pidevprotsess; pidev [tehnoloogiline] protsess **i** continuous process **v** непрерывный технологический процесс
Tehnoloogiline protsess, mille parameetrid on konstantsed või muutuvad monotoonselt (vrld. *perioodiline [tehnoloogiline] protsess*).
558. pidevahi **i** continuous furnace **v** печь непрерывного действия
Ajaliselt mittemuutuva temperatuurirežiimiga ahi (pideva töörežiimiga ahi), milles tagatakse tehnoloogilise protsessi pidevus.
559. pidevpaagutus (protsess); pidevpaagutamine (operatsioon) **i** continuous sintering; stoking **v** непрерывное спекание
Pideva töörežiimiga paagutamine pideva töörežiimiga ahjudes (vt. *pidevahi*; vrld. *perioodiline paagutus*).
560. pidev [tehnoloogiline] protsess → pidevprotsess
561. pidevvalu (protsess); pidevvalamine (operatsioon) **i** continuous casting; strand casting **v** непрерывная разливка
Valuplokivalu või valandite valu kopast või ahjust veega jahutatavasse kristallisaatorisse, millest pidevalt tõmmatakse välja tardunud valuplokk või valand.
562. pidevvormimine **i** continuous compaction **v** непрерывное прессование
Vormimine materjali pideva etteandmisega vormimispiirkonda. Pidevvormimine toimub, näiteks, pulbri valtsimisel ja ekstrudeerimisel.
563. pihustamine gaasiga → gaaspihustus
564. pihustamine õhuga → õhkpihustus
565. pihustamine veega → veepihustus
566. pihustus (protsess); pihustamine (operatsioon) **i** atomization; sputtering **v** распыление
Metallipulbrite saamise meetod vedelmetalli dispergeerimise teel gaasi-, vedeliku- ja plasmajoaga või inertsjõudude toimel (vt. *gaaspihustus*, *vesipihustus*, *õhkpihustus*, *tsentrifugaalpihustus*).
567. pihustatud pulber **i** atomized powder **v** распылённый порошок
Vedelmetalli pihustamise teel saadud pulber (vt. *pihustus*).

568. pihustuskarastamine **i** splat quenching; splat cooling **v** закалка из жидкого состояния
Lamedate osakeste metallipulbri tootmisprotsess, mis seisneb pihustatud vedelmetalli kiires allajahutamises suure soojusjuhtivusega metallist (tavaliselt vask) märklaua pinnal.
569. pihustuskuivatus (protsess); pihustuskuivatamine (operatsioon) **i** spray drying **v** распылительная сушка; сушка рапылением
Dispersete pulbrite granuleerimisprotsess, mis seisneb tahke pulbrilise materjali suspensiooni – lobri (vt. *lobri*) – pihustamises järgneva kuivamisega gaasi (tavaliselt õhu) joas. Tehnoloogia leiab kasutamist nii pulbermetallurgias, kui toiduainete ja ravimite tootmisel.
570. pinddifusioon; pinnadifusioon **i** surface diffusion **v** поверхностная диффузия
Difusioon, mis toimub materjali (näiteks pulbriosakese) pinnal. Pinddifusiooni kiirus on suurem kui mahtdifusioonil ja teradevahelisel difusioonil (vrld. *mahtdifusioon* ja *teradevaheline difusioon*).
571. pinnatühikute moodustumine **i** blistering **v** образование подкорковых пузырей
Gaasitühikute tekkimine valuploki või valandi pinnakihtides.
572. pinnadifusioon → pinddifusioon
573. pinnatud pulber; plakeerpulber **i** coated powder **v** порошки с покрытием; плакированные порошки
Komposiitpulber, mille iga osake on pinnatud (kaetud) ühe või mitme elemendi või keemilise ühendiga.
574. plaatjas pulber **i** plate-like powder **v** пластинчатые порошки
Suhteliselt suure paksusega, lamedatest osakestest koosnev pulber. Selliseid pulbreid toodetakse tavaliselt gaasilisest faasist sadestamise teel (vrld. *soomuspulber*).
575. plahvatusega impulsspressimine → plahvatuspressimine
576. plahvatusvormimine → plahvatuspressimine
577. plahvatuspressimine; plahvatusvormimine; plahvatusega impulsspressimine
i explosive compaction **v** взрывное прессование
Suure deformatsioonienergiaga pressimise e. impulsspressimise alaliik, kus pulbri vormimiseks (pressimiseks) rakendatakse plahvatust (vt. *impulsspressimine*).
578. plakeerimine **i** cladding **v** плакирование; плакировка
Bimetalsete ja teiste mitmekihiliste materjalide saamine tavaliselt termomehaanilisi meetodeid kasutades: kuumvaltsimine, kuumpressimine, kuumisostaatpressimine jms.
579. plakeerpulber → pinnatud pulber
580. plasma[kaar]-ümbersulatus (protsess); plasma[kaar]-ümbersulatamine (operatsioon)
i plasma-arc remelting; plasma-arc refining **v** плазменно-дуговой переплав, ПДП
Rafineeriv ümbersulatus plasmakaarahjus (vt. *ümbersulatus*).
581. plasmapihustusvormimine; vormimine plasmapihustamisega **i** plasma spray forming
v формование плазменным распылением
Termopihustusvormimise alaliik, kus toorik saadakse materjali plasmapihustamise teel toote-kujulisele vormile (vt. *termopihustusvormimine*).

582. plastifikaator **i** plasticizer; plasticizing agent **v** пластификатор
Vormitavust parandav aine pulbermetallurgias (vt. *vormitavus*).
583. pliiläik → galeniit
584. P/M → pilbermetallurgia
585. polümetal[lili]ne maak **i** complex ore **v** полиметаллическая руда
Mitmeid mitterauametalle (värvilismetalle) või/ja nende mineraale sisaldav maak.
586. poolitatav matriits → lõhismatriits
587. poolpaakuvus → mittetäielik paakuvus
588. poolrahulik teras **i** semi-killed steel; semi-rimmed steel; balanced steel; open steel **v**
полуспокойная сталь
Teras, mille taandamismäär on keeva ja rahuliku terase vahepealne, kuid piisav terase „keemise”
vältimiseks valuplokivormis (vt. *[terase] keemine*).
589. pooride suurusvahemik **i** pore size range **v** размерный диапазон пор
Pooride lubatud suurusvahemik poorses materjalis.
590. poorisuurusjaotus **i** pore[-size] distribution **v** распределение пор по размерам
Erineva suurusvahemikuga pooride suhteline mahuline jaotus poorses materjalis.
591. [poorne] karkass **i** skeleton **v** каркас; скелет
Pulbriosakestest või kiududest moodustunud poorne ruumiline struktuur. Komposiitmaterjali saamiseks
karkassi poorid täidetakse teise faasiga, nt. vedelmetalliga infiltreerimise teel.
592. poorsusmõõtur **i** porosimeter **v** порометр
Seadis (avatud) poorsuse mõõtmiseks.
593. pooretekitav materjal **i** pore-forming material **v** порообразователь; порообразующий
агент; порообразующий материал
Aine, mille lagunemisel (gasifitseerumisel) moodustub materjalis poorsus.
594. ports[jon]vakumeerimine; DH-vakumeerimine **i** DH-[degassing] process **v** DH-
процесс
Sulaterase vakumeerimine annuste kaupa valukopast vaakumkambrisse imemise, seal hoidmise ja koppa
tagasilaskmise meetodil.
595. pressimise kohtjämdamisega → kohtjämdamispressimine
596. pottahi → tiigelahi
597. pressimine; vormimine **i** compacting; pressing; compaction; mo[u]lding **v** прессование
[порошка]
Pulbertoorikute (pressiste) vormimine pressvormis või elastses kestas survet rakendades kuumalt (vt.
kuumpressimine) või toatemperatuuril (vt. *külmpressimine*).

598. **pressimiskoorik i pressing skin v корочка при прессовании**
Pressise suurendatud tihedusega pinnakiht.
599. **press[imis]pragu; kihistu[mi]spragu i compacting crack; pressing crack; pressing lamination defect; compression crack v раслой при прессовании; расслоение при прессовании**
Pressimisel tekkinud kihistumine. On välditav pressimissurve vähendamise või kasutamise pressitavust parandavaid plastifikaatoreid (vt. *kihistumine*).
600. **pressis; pulbertoorik; presstoorik i [green] compact; nib; unsintered part v прессовка; прессованная порошковая заготовка; пресс-заготовка**
Pulbritest või kiududest vormitud (pressitud) toorik. Pressise mehaanilised karakteristikud tagatakse tavaliselt paagutamise teel.
601. **pressise poorsus i apparent pore volume v пористость прессовки; объем пор прессовки**
602. **[pressise] servatugevus i edge stability v прочность кромки**
Pressise servade vastupanu purunemisele, mis määratakse trumliprooviga. Servatugevus iseloomustab pulbri vormitavust (vt. *trumliproov* ja *vormitavus*).
603. **pressise tihedus i green density; pressed density v плотность прессовки**
Pulbri pressimise tulemusena saadud tihedus.
604. **pressitavus i compressibility v прессуемость**
Pulbri võime moodustada teatud surve all pressis. Pressitavus on seotud vormitavusega ning on sõltuvuses pulbri omadustest, peamiselt osakeste osisest koostisest, kujust ja omadustest (vrdl. *vormitavus*).
605. **pressitavuskatse → tihendatavuskatse**
606. **pressitavuskõver → tihendatavuskõver**
607. **pressitavustegur → tihendatavustegur**
608. **presstoorik → pressis**
609. **pressvorm i die set; die assembly; compacting tool set; press[ing] tool v прессформа**
Pressile monteeritav rakis pulbrite pressimiseks matriitsis templeid kasutades (vt. *matriits* ja *tempel*).
610. **pressvormi südamik i core rod v центральной стержень**
Pressvormi osa ava moodustamiseks pressises.
611. **[pressvormi]määre i die lubricant v смазка [прессформы]; смазочный материал [прессформы]**
Hõõrdetegurit vähendav aine, mis vähendab pressimissurve ja pressvormi kulumist (vrdl. *pulbrimääre*).
612. **primaarkivi → esmaskivi**
613. **proovel → [peit]proovel**

614. proovijaotur **i** sample splitter **v** делитель пробы; разделитель пробы
Rakis pulbrikuhila jaotamiseks proovi võtmisel.
615. pruunrauakivi → pruunrauamaak
616. pruunrauamaak; pruunrauakivi **i** brown iron ore; brown hematite **v** бурый железняк;
лимонитовая руда
Limoniiti sisaldav rauamaak (vt. *limoniit*).
617. puansoon → tempel
618. pudeldamine **i** puddling **v** пудлингование
Metallurgiline protsess madalsüsinikraua tootmiseks sulamalmi segamise teel nn. pudeldusräbuga.
619. pudeldusahi **i** puddling furnace **v** пудлинговая печь
Ahi pudeldamise läbiviimiseks (vt. *pudeldamine*).
620. puhtakspuhumine **i** purge **v** продувка
Gaaside sissepuhumine õhu eemaldamiseks metallurgilisest agregaadist (nt. ahjust).
621. puhum **i** blast **v** дутьё
Gaas või gaaside segu, mis antakse rõhu all metallurgiaseadmesse.
622. puhumine → [läbi]puhumine
623. puhur **i** blower **v** воздуходувка; воздуходувная машина
Seade õhu või gaasi rõhu tõstmiseks ja andmiseks metallurgiaseadmesse.
624. [pulbri] puistemaht **i** bulk volume **v** насыпной объем [порошка]
Kindla koguse pulbri (puistematerjali) poolt täidetav maht.
625. puistemaht → [pulbi] puistemaht
626. puistepulbri paagutamine **i** pressureless sintering **v** спекание в свободной насыпке
Vabas puistes pulbri paagutamine. Kasutatakse suure poorsusega pulbermaterjalide valmistamiseks.
627. [pulbri] puistetihedus **i** apparent [powder] density; bulk density; fill density; packing density **v** насыпная плотность; насыпной вес; объемная масса; объемный вес
Puistematerjali (pulbri) vaba puiste näivtihedus – pulbrite olulisemaid tehnoloogilisi omadusi (vt. *näivtihedus*).
628. puistetihedus → [pulbri] puistetihedus
629. pulber **i** powder **v** порошок
Tahkete osakeste suurusega <1000 µm (1 mm) kogum.
630. pulberdetail; pulbertoode; paagutatud toode **i** powder metallurgy part; sintered part; sinter; nib **v** порошковое изделие; спеченное изделие
Pulbermetallurgilisel teel pressitud (vormitud) ja paagutatud detail/toode.

631. pulbermaterjal **i** powder material **v** порошковый материал
Pulbermetallurgiliselt valmistatud (konsolideeritud) materjal pulbrite baasil (vrld. *kiudmaterjal*).
632. pulbermaterjali vormimine **i** powder forming; compacting **v** формование [порошка]
Toorikute vormimine pulbriest või kiududest külmpressimise, isostaatpressimise, ekstrusiooni, lobrivalu jt. meetoditega.
633. pulbermetallurgia; pulbertehnoloogia; P/M **i** powder metallurgy; powder technology;
P/M **v** порошковая металлургия
Metallurgiaharu, mis tegeleb pulbrite tootmise ja nendest pooltoodete ja toodete valmistamisega (vrld. *kiudmetallurgia*).
634. pulbersurvevalu → injektsioonvormimine
635. pulbertehnoloogia → pulbermetallurgia
636. pulbertoorik → pressis
637. pulbertoode → pulberdetail
638. pulbertooriku kuumstantsimine; dünaamiline kuumpressimine **i** powder metallurgy
[hot] forging; P/M forging **v** динамическое горячее прессование; ДГП
Poorsete pulbertoorikute konsolideerimine tiheduse suurendamise (poorsuse vähendamise) eesmärgil (vt. *konsolideerimine*).
639. pulbri keskfraktsioon → keskpulber
640. pulbri keskosis → keskpulber
641. pulbri alamõõduline fraktsioon → alamõõduline pulber
642. pulbri alamõõduline osis → alamõõduline pulber
643. pulbri jäme fraktsioon → jämepulber
644. pulbri jämeosis → jämepulber
645. pulbri klassifitseerimine voolavas keskkonnas → vastuvooluklassifikatsioon
646. [pulbri]osakese suurus **i** particle size **v** размер частицы; величина частицы
Üksiku pulbriosakese suurus. Määratakse mikroskoobi abil, kasutades sõelanalüüsi jms.
647. pulbri peenfraktsioon → peenpulber
648. pulbri peenosis → peenpulber
649. [pulber]valtsimine; pulbri valtsimine **i** roll compaction; powder rolling; roll compacting
v прокатка порошка

Õhukeste pulbertoorikute pidevormimine valtside vahel.

650. [pulbri] voolavus; pulbri voole **i** flow rate; flow factor **v** текучесть [порошка]
Pulbri võime täita vormiõõs gravitatsioonijõudude toimel. Määratakse spetsiaalseadme – voolavus- e. voolemõõduri – abil, kui aeg, mis kulub pulbri voolamiseks läbi kalibreeritud ava (vt. *voolavusmõõtur*).
651. pulbri ülemõõduline fraktsioon → ülemõõduline pulber
652. pulbri ülemõõduline osis → ülemõõduline pulber
653. pulbriga täitmine **i** powder fill **v** заполнение порошком
Pressvormi või kaitsekesta õõnsuse täitmine pulbriga enne vormimist.
654. pulbrikoonus **i** dividing cone **v** конус порошка
Puistematerjalist (pulbrist) koonusekujuline kuhi osadeks (tavaliselt neljaks) jaotamiseks proovi võtmisel.
655. pulbrikuhila kaldenurk → varisemisnurk
656. pulbri[massi] poorsus **i** apparent pore volume **v** пористость порошка; объем пор порошка
Pulbri (puistematerjali) pooride suhteline maht.
657. pulbrimäärde eemaldamine **i** delube; delubing; delubrication **v** удаление смазки [порошка]
Pulbrisse pressitavuse parandamiseks viidava pulbrimäärde eemaldamine madalatemperatuurisel (tavaliselt 420...650°C) eelpraagutamisel (vt. *eelpraagutus; pulbrimääre*).
658. pulbrimääre **i** [powder] lubricant **v** смазка порошка
Pulbrisse viidav määre pressitavuse parandamiseks hõõrdejõudude vähendamise teel (vrld. [*pressvormi*]-*määre*).
659. [pulbri]osakeste suurus **i** particle size **v** размер частицы; величина частицы
Üksiku pulbriosakese suurus. Määratakse mikroskoobi abil, kasutades sõelanalüüsi jms.
660. [pulbriosakeste] ristlõikesuhe **i** aspect ratio **v** коэффициент формы
Osakese maksimum- ja miinimummõõtme suhe.
661. [pulbriosakeste] sidestumine **i** keying **v** образование контактов
Pulbriosakeste vaheliste sidemete (haakumise) suurenemine pressimisel (plastsel deformeerimisel).
662. [pulbri]segu **i** premix; mix; blend **v** смесь [порошков]; порошковая смесь
Segu puistematerjalide (pulbrite) baasil pulbermetallurgias.
663. pulbrite segamine → [pulber]segamine
664. [pulber]segamine; pulbrite segamine **i** mixing; blending **v** смешивание; смешение
Homogeense mehaanilise segu valmistamine kahest või enamast pulbrist.
665. pulbrikuhila kaldenurk → [pulbri] varisemisnurk

666. pulbrite tootmine **i** powder production **v** производство порошка
667. [pulbri] varisemisnurk; pulbrikuhila kaldenurk **i** angle of repose **v** угол естественного откоса
Vabal puistel moodustuv pulbri (puisteaine) kaldenurk horisontaaltasandi suhtes.
668. pulbri valtsimine → pulbervaltsimine
669. pulp **i** pulp; slurry **v** пульпа
Suspensioon vedelikus (näit. vees). Kasutatakse nt. peenestatud maagi rikastamisel (vt. rikastus).
670. punane rauamaak **i** red iron ore **v** красный железняк; гематитовая руда
Mineraal hematiti sisaldav rauamaak (vt. hematit).
671. punapüsivus **i** hot hardness, red hardness **v** красностойкость
Soojuskindlus kõvaduse säilumine punase hõõgumise temperatuuridel (vt. soojuskindlus).
672. purunemine → [ahjuvoodri] purunemine
673. purustaja → purusti
674. purustamine **i** crushing; breaking **v** дробление
Tahke materjali (nt. maak) suhteliselt suurteks osadeks mehaanilise dispergeerimise protsess (vrdl. peenestus).
675. purusti; purustaja **i** crusher; breaker; crushing mill; cracker; crushing machine **v** дробилка; дробильная установка; дробильная машина
Seade tahkete materjalide purustamiseks suhteliselt suurteks osadeks (vrdl. veski).
676. puuder[pulber] **i** dust **v** пудры
Tavaliselt soomuseliste (õhukeste) pulbriosakeste pulber osakeste suurusega alla 1...2 µm.
677. puusüsi **i** charcoal **v** древесный уголь
Süsinikurikas (~ 85%) materjal, mis saadakse puidu kuumutamisel õhu vähese või puuduva juurdepääsu tingimustes. Koksi asendav materjal malmi tootmisel või sulatamisel.
678. põlemistsoon **i** combustion zone **v** пояс горения; зона горения
Šahtahju piirkond, kus toimub põlemine.
679. põletus (protsess); põletamine (operatsioon) **i** burning; firing; kilning **v** обжиг; обжигание
Keraamiliste materjalide sh. tulekindlate materjalide kuumutamine tugevuse tõstmiseks.
680. põletatud lubi; kustutamata lubi; toorlubi **i** burnt lime; quicklime; calcium lime; unslaked lime; caustic lime **v** негашеная известь; окись кальция; известь
Lubjakivi põletamisprodukt – kaltsiumoksiid CaO (vt. lubjakivi).
681. põletusahi **i** burning kiln; firing kiln; fire kiln; kiln **v** обжиговая печь; обжигательная печь
Ahi keraamiliste materjalide sh. tulekindlate materjalide põletamiseks (vt. põletus).

682. pöördahi → trummelahi
683. pöördelektroodprotsess **i** rotating electrode method; rotating electrode process; REP **v** метод вращающего электрода
Metallipulbrite tootmise meetod, mis seisneb pöörleva ja otsast sulava elektroodimetalli pihustumises tsentrifugaaljõudude toimetel. Elektroodi ots sulatatakse elektri- või plasmakaare toimetel.
684. pöörisesveski **i** eddy mill **v** вихревая мельница
Veski materjali peenestamiseks turbulentses gaasijoas.
685. pööriveskijahvatus (protsess); pööriveskijahvatamine (operatsioon) **i** Hametag process **v** вихревой размол
Peenestamine materjaliosakeste vastastikulisel lööktoimetel turbulentses gaasivoolus (vt. *pöörisesveski*).
686. püknomeetria **i** pycnometry **v** пикнометрия
Tegeliku tiheduse mõõtmine, mis seisneb teatud ruumalaga materjali (aine) massi määramises (vt. *tegelik tihedus*).
687. püknomeetiline tihedus **i** pycnometric density **v** пикнометрическая плотность
Püknomeetrilise meetodiga määratud tihedus (vt. *püknomeetria*).
688. püknomeeter **i** pycnometer **v** пикнометр
Vahend pulbrite ja vedelike tiheduse määramiseks (vt. *püknomeetria*).
689. pükssegisti; pükssegaja **i** V-cone agitator; V-cone mixer; V-cone blender **v** V-образный смеситель
Kahe, V-kujuliselt asetunud kambriga segisti puistematerjalide segamiseks.
690. püriit **i** pyrite **v** колчедан
1. Sulfiidsete mineraalide üldnimetus.
2. Põhiliselt sulfiidsetest mineraalidest koosnevate maakide üldnimetus.
691. püriitsulatus (protsess); püriitsulatamine (operatsioon) **i** pyritic smelting **v** пиритная плавка; пиритная выплавка
Vasesisaldusega püriidi ümbertöötlemine šahtahjudes kasutades räbustina kvartssliiva ja lubjakivi.
692. pürofoorpulber; kergsüttiv pulber **i** pyrophoric powder **v** пирофорный порошок; воспламеняемый порошок
Pulber, mida iseloomustab kerg - e. isesüttivus.
693. pürofoorsus **i** pyrophoricity **v** пирофорность [порошков]; воспламеняемость [порошков]
Pulbri isesüttivusvõime, mis on seotud tavaliselt oksüdeerumisega seotud eksotermiliste reaktsioonidega.
694. püromeetriakoonus → püromeetiline koonus
695. püromeetiline koonus; püromeetriakoonus **i** pyrometric cone; fusion cone; melting cone; Seger cone **v** пирометрический конус; конус Зегера; пироскоп
Keraamilisest materjalist kolmnurkne püramiid, mis teatud temperatuuril pehmeneb ja vajub kokku.

696. pürometallurgia **i** pyrometallurgy; dry metallurgy **v** пирометаллургия
Metallurgiaharu, kus metallide ja metallisulamite tootmisel kasutatakse kõrgeid temperatuure, mis saadakse kütuse põlemise või teiste eksotermiliste keemiliste reaktsioonide tulemusena.
697. rahulik teras **i** killed steel; dead [melted] steel **v** спокойная сталь; раскисленная сталь
Täielikult taandatud teras, millise tardumisel ei toimu reaktsioone metallis lahustunud hapniku ja süsiniku vahel.
698. rakistus → [tehnoloogiline] rakistus
699. rappetihedus **i** tap density; packed density; vibration density **v** плотность утряски
Puistepulbri tihedus peale raputamist või vibreerimist.
700. rasksulam **i** heavy alloy; heavy metal **v** тяжелый сплав
Pulbermetallurgilisel teel valmistatav sulam (peamiselt volframi baasil) tihedusega $> 16,5 \text{ g/cm}^3$.
701. rasksulav ühend **i** refractory compound **v** тугоплавкое соединение
Keemiline ühend (rasksulavad oksiidid, nitriidid, karbiidid, intermetalliidid jne) sulamistemperatuuriga üle raua sulamistemperatuuri 1539°C .
702. rasksulavus **i** refractoriness; refractability **v** тугоплавкость
Materjalide (nii metalsete kui mittemetalsete) omadus – kõrge sulamistemperatuur (üle raua sulamistemperatuuri 1539°C).
703. raua otsetaandamine **i** direct-iron process **v** прямое получение железа; бездоменный процесс
Raua tootmine (taandamine) vahetult maagist.
704. rauamaak **i** iron ore; ironstone **v** железная руда; железняк
Maak rauamineraali sellise sisaldusega, mis teeb kaevandamise ja metallitootmise majanduslikult põhjendatuks.
705. rauametallurgia; ferrometallurgia; {mustmetallurgia} **i** ferrous metallurgy **v** черная металлургия
Raua ja rauasulamite (malm, teras, ferrosulamid) metallurgia.
706. rauamurd → terasmurd
707. [raua]püriit **i** [iron] pyrite; iron disulfide **v** пирит; железный колчедан
Rauamineraal FeS_2 , mis sisaldab tavaliselt teiste metallide (Cu, Co, Zn) sulfide. Kasutatakse väävelhappe tootmisel ja maagina Au, Cu ja Co tootmisel.
708. raudläik **i** iron glance; shining ore; specular iron ore **v** блеск железный; железный блеск
Mineraal hematit erim või seda mineraali sisaldav maak (vt. *hematiit*).
709. reaktsioonpaagutus (protsess); reaktsioonpaagutamine (operatsioon) **i** reaction sintering **v** реакционное спекание
Mitmekomponentsete pulbrite tardfaaspaagutamine, millega kaasneb komponentide omavaheline toime keemiliste ühendite moodustumisega. Kasutatakse laialdaselt materjalide saamiseks rasksulavate ühendite

(karbiidide, nitriidide, silitsiidide jms.) baasil.

710. redutseerija → taandaja
711. redutseerimine → taandus
712. redutseerimisaste → taandamisaste
713. redutseeriv sulatus → taandav sulatus
714. regeneraator **i** regenerator **v** регенератор
 Perioodilise toimega soojusvaheti õhu või küttegaaside ettekuumutamiseks ahjust lahkuvate kuumade gaaside toimel (vrdl. *rekuperaator*).
715. rektifikatsioon → [metallurgiline] rektifikatsioon
716. rekuperaator **i** recuperator **v** рекуператор
 Pideva toimega soojusvaheti õhu või küttegaaside ettekuumutamiseks ahjust lahkuvate kuumade gaaside toimel (vrdl. *regeneraator*).
717. RH-vakumeerimisprotsess → tsirkulatsioonvakumeerimine
718. rikastus (protsess); rikastamine (operatsioon) **i** beneficiation; concentrating; dressing, preparation **v** обогащение
 Mineraalse tooraine (maagi) töötlemisprotsess kasulike mineraalide sisalduse suurendamiseks maagis. Rikastamise produktiks on kontsentraat (vt. *[maagi]kontsentraat*).
719. rikastatud maak → [maagi]kontsentraat
720. ripptäidis; rippvooder **i** skull; scull; crust; incrustation; scab; scaffold **v** настель
 Sulatusprotsessi hälvete tõttu moodustunud tahke raskulav mass ahju tööpindadel.
721. rippvooder → ripptäidis
722. rotatsioonpress **i** rotary press **v** ротационный пресс; карусельный пресс
 Pöörleva töölauaga, millisele kinnitatakse pressvormid, press.
723. rullikupõrandaga ahi → rullikpõrandahi
724. rullikpõrandahi; rullikupõrandaga ahi **i** roller-hearth furnace **v** печь с роликовым подом; роликовая печь; печь с рольгангом
 Pideva töörežiimiga ahi, milles materjalide või toorikute transportimine toimub ahju põrand mooduvatel paralleelsetel rullikutel.
725. rutiil **i** rutile **v** рутил
 1. Titaanimineraal TiO₂. 2. TiO₂ sisaldav titaanimaak.
726. räbukopp **i** slag ladle; slag pot **v** шлаковый ковш; шлаковозный ковш; шлаковня
 Kopp räbu sulatusahjust väljalaskmiseks ja transportimiseks.

727. räbupesadega käsnaud → räbupesakäsnaud
728. räbupesakäsnaud; räbupesadega käsnaud **i** [iron] ball **v** крица
 1. Otse rauamaagist temperatuuril 1230-1350°C taandatud, räbupesi sisaldav käsnaud.
 2. Toormalmist pudeldamise teel saadud väikese süsinikusisaldusega, räbupesi sisaldav, käsnaud (vt. käsnaud).
729. räbuümbersulatus → [elekter-]räbuümbersulatus
730. ränidioksiid; silika **i** silica **v** кремнезём; двуокись кремния
 Enamike maakide aheraine koostisosa, ränioksiid SiO₂.
731. ränikarbiid → karborund
732. röntgentihedus **i** X-ray density **v** рентгеновская плотность
 Tahkete ainete sh. pulbrite tihedus määratuna röntgenograafilise meetodiga.
733. saagis; väljamistegur; väljatulekutegur **i** recovery **v** извлечение
 Rikastamisprotsessi efektiivsus iseloomustav suurus: rikastamisprotsessis eraldunud kasuliku komponendi kogus jagatuna kasuliku komponendi tegeliku sisaldusega maagis.
734. sade; setis; sete **i** slime; mud **v** шлам
 Tahketest osakestest koosnev sade, milline moodustub vedelike setitamisel, filtreerimisel, metallide (Cu, Zn jt) elektrolüütilisel rafineerimisel ja maakide määrgrikastamisel.
735. sadenemine → sedimentatsioon
736. sadestav desoksüdeerimine **i** bulk deoxidation; bulk deoxidizing **v** осаждающее раскисление; глубинное раскисление
 Deoksüdeerimine desoksüdeerijate sisseviimise teel sulametalli.
737. sadestus; settimine (protsess); sadestamine; setitamine (operatsioon) **i** precipitation; deposition **v** осаждение
 1. Tahkete komponentide eraldamine (eraldumine) lahusest.
 2. Disperse faasi eraldamine (eraldumine) gaasilisest faasist või suspensioonist inertsjõudude või elektrostaatiliste jõudude toimel.
738. sadestatud pulber **i** precipitated powder **v** осажженные порошки
 Gaasilisest faasist, lahusest või sulametallist väljasadestamise teel saadud pulber (vt. sadestus).
739. sammuvpõrandaga ahi → sammuvpõrandahi
740. sammuvpõrandahi; sammuvpõrandaga ahi **i** lift beam furnace; walking beam furnace **v** печь с шагающим подом
 Pideva töörežiimiga ahi, milles materjali või toorikute liikumine toimub suletud kontuuri liikival põrandal.
741. saviainerikas tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** high-alumina refractory **v** высокоглиноземистый огнеупор
 Alumosilikaatne tulekindel materjal Al₂O₃ sisaldusega üle 45%.

742. sedimentatsioon; sadenemine **i** sedimentation; settling **v** седиментация; седиментирование
Tahkete osakeste sadestumine vedelikes või gaasides gravitatsioonivälja või tsentrifugaaljõudude toimetel.
743. segaja; segur; segisti **i** agitator; mixer; blender **v** смеситель
Seadis pulbrit (puistematerjalide) segamiseks.
744. segama **i** mix; agitate; blend **v** смешивать
Valmistama pulbritest (puistematerjalidest) segu.
745. segamine → [pulber]segamine; [vedelik]segamine
746. segisti → segaja
747. segu → [pulbri]segu
748. segur → segaja
749. selektiivflotatsioon **i** selective flotation; differential flotation **v** селективная флотация
Erinevaid metalle sisaldavate mineraalide järjekuline eraldamine vedelikulises keskkonnas flotatsiooni abil (vt. *flotatsioon* ja *selektiivrikastus*).
750. selektiivrikastus; selektiivne rikastus (protsess); selektiivrikastamine; selektiivne rikastamine (operatsioon)
i selective beneficiation; selective concentration; selective dressing **v** селективное обогащение; избирательное обогащение
Rikastamine iga mineraali eraldi eraldamisega maagist.
751. selektiivne rikastus → selektiivrikastus
752. separaud → deformeeritav rauasulam
753. servatugevus → [pressise] servatugevus
754. sete → sade
755. setis → sade
756. setitusklassifikatsioon (setitusfraksioneerimine) vedelikus → vedeliksadestusklassifikatsioon
757. sadestusklassifikatsioon (sadestusfraksioneerimine) vedelikus → vedeliksadestusklassifikatsioon
758. sette eemaldus (protsess); sette eemaldamine (operatsioon) **i** digestion **v** извлечение шлама
Setitamisel e. sadestamisel moodustunud sademe (setise) eemaldamine vedelikust (vt. *sadestus*).

759. settimine → sadestus
760. sfaleriit **i** sphalerite **v** цинковая обманка; сфалерит
 1. Tsingimineraal ZnS.
 2. Mineraali ZnS sisaldav tsingimaak.
761. sferoidpulber → sfääriline pulber
762. sfääriline pulber; sferoidpulber; ümarpulber **i** spherical powder; spheroidal powder **v** сферический порошок
 Osakeste sfäärilisele või sellele lähedase kujuga pulber osakeste suurusega kuni 1 mm.
763. sideaine **i** binder [phase] **v** связующее; связка
 1. Aine, mis seob materjali teised faasid tervikuks, nt. metallsideaine keraamilis-metallsetes komposiitides, nn. kermistes (vt. *kermis*).
 2. Pressiste tugevust suurendav, tavaliselt polümeerne aine, milline eemaldatakse eelpaagutamisel.
764. sideme moodustumine (osakeste vahel) **i** bonding **v** соединение; образование связи
 Erineva koostise ja struktuuriga osakeste sidumine kompaktses pulbersulamiks, nt. keraamilis-metallsetes komposiitides (kermistes).
765. sidestumine → [pulbriosakeste] sidestumine
766. sideriit **i** siderite; blackband ore; spathic iron ore **v** сидерит; шпатовый железняк; карбонатная железная руда
 1) Rauamineral FeCO₃.
 2) Mineraali FeCO₃ sisaldav rauamaak.
767. sidestumine → [pulbriosakeste] sidestumine
768. sifoontäitmine → sifoonvalu
769. sifoontoru; kesktoru **i** fountain; tunnel tube; trumpet **v** центральной литник; центровая трубка
 Terasest või malmist, šamott torudega vooderdatud toru sulametalli juhtimiseks valuplokivormidesse sifoonvalus (vt. *sifoonvalu*).
770. sifoonvalu; sifoontäitmine **i** bottom pouring; trumpet pouring; uphill pouring; uphill teeming **v** сифонная разливка; разливка сифоном; разливка снизу
 Valuplokkide tootmine valuplokivormide altpoolt st. sifoonmeetodil täitmiseks.
771. silika → ränioksiid
772. silikotermia **i** silicothermy **v** силикотермия
 Metallotermia, mille puhul kasutatakse taandajana (reduktseerijana) ränisisaldusega materjale (vt. *metallotermia*).
773. sinterHIP → survepaagutus

774. siseoksüdatsioon (protsess); siseoksüdeerumine (operatsioon) **i** internal oxidation **v** внутреннее окисление
Tardlahuse selektiivne oksüdeerumine, mille tulemusena moodustuvad lahustunud elementide oksiidid. Sisemise oksüdeerumise nähtus leiab rakendamist dispersioontugevdatud pulbermaterjalide tootmisel (vt. *dispersioontugevdatud materjal*).
775. [matriitsi] sisetükk; [pressvormi] sisetükk **i** [die] insert; nib **v** вкладыш [матрицы]
Matriitsi ümbrises e. vöös asetsev ühest või mitmest tükist koosnev osa, milles toimub pulbri pressimine (konsolideerimine).
776. [pressvormi] sisetükk → [matriitsi] sisetükk
777. sitall **i** ceramized glass; class ceramics **v** ситалл; стеклокристаллический материал
Klaaskristalne keraamiline materjal, mida saadakse klaasi kristalliseerumise tulemusena. Sitallide kõvadus on lähedane karastatud tööriistaterase kõvadusele, tugevus on tunduvalt suurem kui enamikul keraamilistel materjalidel.
778. soeisostaatpressimine; soeisostaatvormimine; WIP **i** warm isostatic pressing; WIP **v** теплое изостатическое прессование; ТИП; тёплое изостатическое формование
Isostaatpressimine (isostaatvormimine) igakülge survega kõrgendatud temperatuuridel, allpool põhikomponendi rekristalliseerumistemperatuuri (vrld. *kuumisostaatpressimine* ja *külmisostaatpressimine*).
779. soeisostaatvormimine → soeisostaatpressimine
780. solventmeetod **i** menstruum process; menstruum method; macro process **v** процесс растворения
Karbiidide, peam. volframkarbiidi või volframkarbiidi baasil tardlahuste tootmise meetod, mis seisneb karbiiditerade moodustumises sulametallis (taval. Fe, Ni), milles on lahustunud süsinik, volfram jt. üleminekumetallid (Ti, Nb, Ta jt.).
781. soojakindlus → soojuskindlus
782. soojuskindlus; soojakindlus **i** heat resistance; hot hardness **v** теплоустойчивость; теплоустойчивость
Materjalide omadus säilitada kasutusomadused kõrgendatud temperatuuridel: tööriistamaterjalidel eelkõige kõvadus, konstruktsioonmaterjalidel [kestus]tugevus.
783. soomuseline pulber → soomuspulber
784. soomuspulber; soomuseline pulber **i** flake powder **v** чешуйчатый порошок
Õhukeste osakestega pulber, mis saadakse pulbri valtsimise teel.
785. soorauamaak **i** bog [iron] ore; swamp ore **v** болотная руда
Soodes esinev, mineraali limoniiti sisaldav rauamaak (vt. *limoniit*).
786. sorteerimine (suuruse järgi) → klassifikatsioon
787. spinell **i** spinel **v** шпинель
Kahe metalli, millistest vähemalt üks kuulub üleminekumetallide (Ti, Nb, Ta jt.) hulka, hapnikuühend.

788. staatiline kuumpressimine **i** static hot pressing **v** статическое горячее прессование
Kuumpressimine (pressimise ja paagutamise ühildamine) staatilistes tingimustes (vrdl. *pulbertooriku kuumpressimine e. dünaamiline kuumpressimine*).
789. sublimatsioon **i** sublimation **v** сублимация; возгонка
Materjali üleminek tardolekust gaasilisse.
790. submikroonne pulber → alamikroonne pulber
791. suhteline tihedus **i** relative density; density ratio **v** относительная плотность
Poose materjali näivtiheduse ja samast materjalist poorideta materjali tegeliku tiheduse suhe (vt. *näivtihedus ja teoreetiline tihedus*).
792. suitsukanal → gaasikäik
793. suitsuperiood **i** smoke period **v** период рыжего дыма
Konverterprotsessi viimane periood, mil algab raua oksüdeerumine.
794. sukeldamisega infiltratsioon → sukeldusinfiltratsioon
795. sukeldusinfiltratsioon; infiltratsioon sukeldamisega (protsess); sukeldusinfiltreerimine; infiltreerimine sukeldamisega (operatsioon) **i** full-dip infiltration **v** пропитка погружением; инфильтрация погружением
Infiltreerimine poorse tooriku (karkassi) sissekastmise teel infiltreerimismaterjali e. infiltranti (vt. *infiltratsioon*).
796. sulamine **i** fusion; fusing **v** плавление
Materjali tardolekust sulasse üleminekuprotsess.
797. sulamipulber → legeerpulber
798. sulamiviimistlus (protsess); sulamiviimistlemine (operatsioon) **i** final melting **v** доводка [плавки]
Viimane, etteantud koostise saavutamist viimistlev, periood terase tootmisel.
799. suland **i** melt **v** расплав
Sula olekuni kuumutatud materjal.
800. sulataja **i** melter **v** плавильщик
Sulatusahju tööline.
801. sulatus kaitsevoodris → kaitsevoodersulatus
802. sulatus kiviks → kivikssulatus
803. sulatus konverteris → konvertersulatus
804. sulatus kõrgahjus → kõrgahjusulatus

805. sulatus vagrankas → vagrankasulatus
806. sulatus (protsess); sulatamine (operatsioon) **i** 1. melting-down; meltdown 2. melting 3. smelting **v** плавка; выплавка
1) Tahke aine sulasse olekusse viimine. 2) metallete lähtematerjalide ümbertöötlemine sobiva koostisega sulametalli saamiseks. 3) Mittemetallete lähtematerjalide ümbertöötlemine sulametalli saamiseks.
807. sulatis **i** tap **v** плавка
Ühe sulatuse saadus.
808. sulatus[tsükkel] **i** heat **v** плавка
Sulatuse üks tsükkel sulatusahju täitmisest kuni sulatise väljalaskmiseni.
809. sulatusahi **i** 1. melting furnace 2. smelting furnace **v** плавильная печь
1. Ahi materjali (nt. metalli) sulatamiseks metalsest lähtematerjalist.
2. Ahi metalli sulatamiseks mittemetalsest lähtematerjalist (vt. *sulatus*).
810. sulatuspraak **i** lost heat; off[-grade] heat **v** некондиционная плавка
Sulatusprotsessi praak.
811. sulatustsükkel vagrankas → vagrankasulatus[tsükkel]
812. sulavelektroodiga [ümbersulatus]ahi **i** consumable electrode furnace **v** печь с расходуемым электродом
Ahi ümbersulatamiseks, kasutades lähtematerjalina (rafineeritava materjalina) sulavelektroodi.
813. sulavelektroodiga ümbersulatus (protsess); sulavelektroodiga ümbersulatamine (operatsioon) **i** consumable-electrode remelting, consumable-electrode refining **v** переплав с расходуемым электродом
Ümbersulatus, kus rafineeritavast metallist elektrood sulatakse ümber (elektronkiirega, elektriikaarega jne) (vt. *ümbersulatus*).
814. sulatusviimistlus (protsess); sulatusviimistlemine (operatsioon) **i** final melting **v** доводка плавки
Metallisulatuse (peam. terasesulatuse) lõuperiood ettenähtud keemilise koostisega metalli saamiseks.
815. suletud poor; kinnine poor **i** closed pore **v** закрытая пора
Välispinnaga ühenduses mitteolev poor.
816. suletud poorsus **i** closed porosity; sealed porosity **v** закрытая пористость
Väliskeskkonnast eraldatud pooride mahu suhe pulbertooriku mahtu.
817. survepaagutus (protsess); survepaagutamine (operatsioon); sinterHIP **i** sinterHIP; sinter/НІР **v** спекание под давлением
Paagutamine järgneva kuumisostaatpressimisega ühe kuumutustsükli kestel (vt. *kuumisostaatpressimine*).
818. survega infiltratsioon → surveinfiltratsioon
819. surveinfiltratsioon; infiltratsioon survega (protsess); surveinfiltreerimine; infiltreerimine survega (operatsioon) **i** external pressure infiltration **v** пропитка под давлением; инфильтрация под давлением

Infiltratsioon sulanud infiltratsioonimaterjali sisestamisega poorsesse karkassi rõhu all (vt. *infiltratsioon*).

820. survekiitmine; kiitmine survega **i** pressure bonding **v** соединение прессованием; соединение пластическим деформированием
Lahtivõetavate liidete saamine survet kasutades, millega kaasnevad plastsed deformatsioonid liidetavate detailide pindmistes kihtides.
821. survetöödeldav rauasulam → deformeeritav rauasulam
822. survetöödeldav sulam → deformeeritav sulam
823. suure deformatsioonienergiaga pessimine → impulsspressimine
824. [suurus]osis; granulomeetriline fraktsioon **i** [particle] size fraction; sieve fraction **v** гранулометрическая фракция; фракция крупности; класса крупности
Sarnase suurusega pulbriosakeste grupp.
825. [suurus]osiseline koostis; granulomeetriline koostis **i** particle [size] distribution; grain size distribution; grain size composition; granularity; granulometric composition **v** гранулометрический состав; зерновой состав
Granulomeetrilise fraktsiooni (suurusosise) protsendiline sisaldus pulbrisekus.
826. suurusosis → granulomeetriline fraktsioon
827. suurusoseline koostis → granulomeetriline koostis
828. sõel **i** sieve; screen; mesh; sizer **v** сито
Seadis puistematerjalide klassifitseerimiseks (fraktsioneerimiseks) osakeste suuruse järgi (vt. *klassifikatsioon*).
829. sõelanalüüs **i** sieve analysis; particle size analysis **v** ситовый анализ
Pulbrite (puistematerjalide) suurusosiselise koostise määramine kasutades standardiseeritud sõelte komplekte (vt. *[suurus]osiseline koostis*).
830. sõelnumber **i** [sieve] mesh number; mesh [size]; sieve number **v** меш; номер сита
Sõelaavade arv tolli kohta.
831. sõele → ülemõõduline osis
832. sõelfraktsioneerimine → sõelklassifikatsioon
833. sõelis → alamõõduline osis
834. sõelklassifikatsioon (protsess); sõelklassifitseerimine; sõelfraktsioneerimine; sõelumine (operatsioon) **i** screen sizing; screen classification; sieving; screening **v** классификация рассевом; ситовая классификация; грохочение; ситовое фракционирование
Klassifitseerimine (fraktsioneerimine) sõeltega suurusosiste järgi (vt. *klassifikatsioon*).
835. sõelte[komplekti]alune pulber **i** subsieve powder; subsieve size powder **v** субситовые порошки

Pulber, mis läbib vähima sõelaavaga sõela sõelte komplektis (tavapäraselt pulbriosakeste suurusega < 44µm).

836. sõelumine → sõelklassifikatsioon
837. sädepaagutus; elektriimpulsspaagutus (protsess); sädepaagutamine; elektriimpulsspaagutamine (operatsioon)
i spark/plasma sintering; SPS; field assisted sintering [technique]; FAST; pulsed electric current sintering; PECS **v** электроразрядное спекание; ЭРС; электроимпульсное спекание
 Ülisuurte kuumutus- ja jahutuskiirustega (kuni 1000 K/min) paagutamine grafiitpressvormist ja pressisest pulseeriva voolu läbilaskmise teel, millega voolu juhtiva pressise paagutamisel kaasnevad sädelahendused pulbriosakeste vahel.
838. särdus (protsess); särdamine (operatsioon) **i** roasting; firing; kilning **v** обжиг; обжигание
 Mineraalsete materjalide (maakide) kuumutamine tugevuse tõstmise või keemilise koostise muutmiseks.
839. särdamisahi **i** roasting oven; roaster oven; roasting kiln; roaster; roasting furnace **v** обжигочная печь; обжигательная печь
 Ahi maagi ja teiste mineaalsete materjalide särdamiseks (vt. *särdus*).
840. särdamissaadus; särdis **i** roast; calcine **v** огарок; продукт обжига
 Metallisulfiidide oksüdeeriva särdamise (põletamise) produkt (vt. *särdus*).
841. särdis → särdamissaadus
842. sööbekulumine → sööbimine
843. sööbimine; sööbekulumine **i** gall[ing] **v** заедание
 Pindadevahelisest haardumisest tingitud pinnakahjustuste arenemine (kulumine) hõõrdepaarides. Sööbimine võib lõpptulemusena põhjustada nihkumiste lõppemise hõõrduvate pindade vahel.
844. süsiniktoruahi → grafiittoruahi
845. šahtahi **i** shaft furnace; shaft kiln; shaft-type furnace **v** шахтная печь
 Vertikaalse kambriga ahi lähtematerjalide sisestamisega ülaosast ja valmisprodukti väljastamisega allosast. Termotöötlusahjudel toimub nii sisestamine kui väljastamine ahju ülaltosast.
846. šamotirikas tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** aluminous fireclay refractory **v** многошамотный огнеупор
 Alumosilikaatne tulekindel materjal, milles sisaldub 80...95% šamotti (vrld. *šamotne tulekindel materjal*).
847. šamotne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** chamotte refractory **v** шамотный огнеупор
 Alumosilikaatne tulekindel materjal Al₂O₃ sisaldusega 28...45% ja SiO₂ sisaldusega 50...70% (vt. *šamott*).
848. šamott **i** chamotte; grog; fireclay [grog] **v** шамот
 Põletatud tulekindel savi või kaoliin, millise plastsus ei taastu vee lisamisel.

849. taandaja; redutseerija **i** reducing agent; reductant; reducer **v** ВОССТАНОВИТЕЛЬ
Reagent hapniku eemaldamiseks metallioksiididest või teistest metalliühenditest (vt. *taandus*).
850. taandus (protsess); taandamine; redutseerimine (operatsioon) **i** reduction **v**
ВОССТАНОВЛЕНИЕ
Hapniku, kloori jne eemaldamine oksiididest, kloriididest jt. metalliühenditest ja maakidest kasutades taandajaid.
851. taandamisaste; redutseerimisaste **i** reduction ratio **v** СТЕПЕНЬ ВОССТАНОВЛЕНИЯ
Suhtarvu või protsendina väljendatav suurus, mis iseloomustab taandamis- e. redutseerimisprotsessi käiku (vt. *taandus*).
852. taandatud pulber → taandpulber
853. taanduspulber; taandatud pulber **i** reduced powder **v** ВОССТАНОВЛЕННЫЙ ПОРОШОК
Pulber, mis saadakse metallide keemiliste ühendite taandamise (redutseerimise) teel.
854. taandav atmosfäär → taandav keskkond
855. taandav keskkond; taandav atmosfäär **i** reducing atmosphere **v** ВОССТАНОВИТЕЛЬНАЯ АТМОСФЕРА
Gaasiline taandav keskkond, millist kasutatakse paagutamisel ja termilisel töötlemisel jt. tehnoloogilistel operatsioonidel kaitsekeskkonnana.
856. taandav sulatus; redutseeriv sulatus (protsess); taandav sulatamine; taandav sulatamine; redutseeriv sulatamine (operatsioon) **i** reduction smelting **v** ВОССТАНОВИТЕЛЬНАЯ ПЛАВКА
Sulatamine oksiidsetest maakidest taandamise teel süsinikku sisaldavate taandajatega.
857. tahm → [lambi]tahm
858. takistusahi **i** [electric] resistance furnace **v** [электрическая] печь сопротивления
Elektriahhi, milles soojus tekib voolu läbiminekul suure elektritakistusega küttekehadest või otse läbi kuumutatava tooriku.
859. takoniit[maak] **i** taconite **v** ТАКОНИТОВАЯ РУДА
Ränioksiidist aherainega rauamaak.
860. Tammani ahi → grafiittoruahi
861. tardfaaspaagutus (protsess); tardfaaspaagutamine (operatsioon) **i** solid state sintering **v**
Твердофазное спекание
Pulbermaterjali paagutamine vedelfaasi moodustumiseta (vrdl. *vedelfaaspaagutus*).
862. tardumisalge; kristalliseerimisalge **i** starter bar; dummy bar **v** затравка
Pidevvalu- või ümbersulatusseadme kristallisaatorisse viidav metallist latt esimeste sulametallkoguste tardumiseks (kristalliseerumiseks).
863. tehniline raud **i** technically pure iron; ingot iron **v** ТЕХНИЧЕСКИ ЧИСТОЕ
Väikese (tavaliselt <0,03%) süsinikusisaldusega (puhas) raud, millises on ühtlaselt jaotunud räbu (1-3%).
Toodetakse pudeldusahjudes pudeldamist kasutades (vt. *pudeldus*).

864. tehniline vask **i** tough-pitch copper; commercial copper **v** технически чистая медь; техническая медь
Tehniliselt lubatava lisandisisaldusega vask (vasesisaldus vähemalt 99,85%).
865. [tehnoloogiline] rakistus **i** tool set; tooling **v** оснастка; технологическая оснастка
Tehnoloogias kasutatav rakistus – pressimisel pressvorm, stantsimisel stants jms.
866. tegelik tihedus **i** density **v** истинная плотность
Reaalset tahket keha moodustava struktuuridefektidega materjali tihedus (vrld. *teoreetiline tihedus*) ilma poorsust arvesse võtmata (vrld. *näivtihedus*).
867. teistkordne paagutus → ülepaagutus
868. teistkordne pressimine → kahekordne pressimine
869. tempel; puansoon **i** punch **v** пуансон
Pressvormi osa vormitavale pulbrile surve rakendamiseks.
870. teoreetiline tihedus **i** theoretical density; absolute density; solid density **v**
теоретическая плотность
Struktuuridefektideta tahke materjali tihedus (vrld. *näivtihedus* ja *tegelik tihedus*).
871. teradevaheline difusioon; terapiirdifusioon; interkristal[lili]ne difusioon **i** intergranular diffusion; grain boundary diffusion; intercrystalline diffusion **v** диффузия по границам зерен; зернограничная диффузия
Mööda teradevahelisi (kristallidevahelisi) piire toimuv difusioon (vrld. *mahtdifusioon* ja *pinddifusioon*).
872. teralisus **i** 1. granularity; 2. grit [size] **v** зернистость
1. Puistematerjali iseloomustav suurus, mis määratakse söelanalüüsi kasutades.
2. Abrasiivmaterjali osakesi iseloomustav suurus.
873. terapiirdifusioon → teradevaheline difusioon
874. [terase] desoksüdatsiooniperiood **i** killing period **v** период раскисления [стали]
Aeg terasesulatusel mille kestel toimub desoksüdatsioon (vt. *desoksüdatsioon*).
875. [terase] keemine **i** bubble evolution **v** кипение [стали]
Vedelterase pseudokeemine, mis seisneb oksüdeerunud süsiniku eraldumises süsinikoksiidi mullidena. Süsiniku oksüdeerumine toimub hapniku sisseviimisel sulametalli gaasina või rauaoksiididena.
876. [terase] keemisperiood **i** boiling period **v** период кипения [стали]
Üks perioodidest terasesulatusel, mil eemaldub valdav osa süsinikust ja kahjulikest lisanditest (vt. *[terase]keemine*).
877. terasmurd; rauamurd **i** iron scrap; iron-and-steel scrap; steel scrap **v** стальной скрап; железный скрап; стальные отходы
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel tekkinud terasjätmed kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes agregaatides (vrld. *vanaraud*).
878. terasvalukopp **i** steel-teeming ladle; steel-pouring ladle **v** сталеразливочный ковш; стальковш

Valukopp terasest valuplokkide või valandite valamiseks.

879. termiline lagundamine **i** thermal decomposition **v** термическое разложение
Keemiliste ühendite jt. materjalide lagundamine osisteks (komponentideks) kõrgendatud temperatuuridel.
880. termopihustusvormimine **i** thermal spray forming **v** формование термическим распылением
Vormimismeetodite – millistes termiliselt (elektrikaarega, plasmakaarega jms.) sulatatud materjal pihustatakse tootekujulisele vormile – üldnimetus. Termopihustusvormimise alaliikideks on nt. plasmapihustusvormimine (vt. *plasmapihustusvormimine*) ja kaarpihustusvormimine (vt. *kaarpihustusvormimine*).
881. tihedus eelpaagutatult → eelpaagustihedus
882. tihedus paagutatult → paagustihedus
883. tihendamine → konsolideerimine
884. tihendatavus **i** compressibility **v** уплотняемость
Pulbri võime pressimissurvele tihedust muuta. Tihendatavust hinnatakse tihendatavus- e. pressitavusteguriga (vrld. *pressitavus*).
885. tihendatavuskatse; pressitavuskatse **i** compressibility test **v** испытание на прессуемость; испытание на уплотняемость
Katse pressimissurve ja pressise tiheduse vahelise seose leidmiseks.
886. tihendatavuskõver; pressitavuskõver **i** compressibility curve **v** диаграмма уплотнения; кривая прессуемости
Graafiliselt esitatav seos pressise tiheduse ja pressimissurve vahel, mis iseloomustab pulbrite tihendatavust.
887. tihendatavustegur; pressitavustegur; tihendatavusaste **i** compression ratio **v** коэффициент уплотнения; степень уплотнения
Pressise tiheduse suhe puistepulbri tihedusse või puistepulbri kõrguse (mahu) suhe pressise kõrgusesse (mahtu).
888. tihendatavusaste → tihendatavustegur
889. tihendumine **i** densification **v** уплотнение
Pulbri või poorse keha tiheduse suurenemine pressimisel (vormimisel) või paagutamisel.
890. tiigelahi; pottahi **i** crucible furnace; pot furnace; basin furnace **v** тигельная печь
Ahi materjalide kuumutamiseks või sulatamiseks tiiglikujulises ruumis (tiiglis).
891. tiigelteras **i** crucible steel **v** тигельная сталь
Tiiglitest sulatatud kõrgendatud puhtusega (kvaliteediga) teras (vt. *tiigelahi*).
892. tipulaiendusega valuplokkivorm → kitsapõhjaline valuplokkivorm
893. tipukitsendusega valuplokkivorm → laiapõhjaline valuplokkivorm

894. toitelehter **i** feed hopper **v** питающая загрузочная воронка; воронка
Pressimisrakistuse osa pulbri sisestamiseks.
895. toitepunker **i** feed hopper **v** бункерный питатель; загрузочный бункер
Pressimisrakistuse osa pulbri hoidmiseks.
896. toituriking **i** feed shoe; fill shoe **v** башмак [питателя]; колодка [питателя]
Pulbrite pressimisrakistuse osa pulbri suunamiseks ja tasandamiseks pressvormis.
897. toomaskonverter **i** Thomas converter; basic Bessemer converter **v** Томасовский
конвертер
Aluselise voodriga konverter terase tootmiseks malmist õhu alt sissepuhumise teel (vt. *toomasmenetlus*).
898. toomasmenetlus; toomasprotsess **i** Thomas process; basic Bessemer process **v**
томасовский процесс
Terse tootmise protsess sulamalmi õhuga läbipuhumise teel toomaskonverterites (vt. *toomaskonverter*).
899. toomasprotsess → toomasmenetlus
900. toomasteras **i** basic converter steel; Thomas steel **v** томасовская сталь
Toomasmenetlusega toodetud teras (vt. *toomasmenetlus*).
901. toorlubi → põletatud lubi
902. toormalm **i** pig iron; blast furnace iron; direct iron **v** передельный чугун
Kõrgahjus toodetav malm ümbertöötlemiseks teraseks või valumalmiks.
903. toorvask **i** blister copper **v** черновая медь
Vask vasesisaldusega 98,5...99,5%, mida saadakse vasekivi töötlemisel konverteris.
904. toruahi **i** tube furnace **v** трубчатая печь
Torukujulise töökambriga ahi.
905. tripleksmenetlus; tripleksprotsess **i** triplex process; triplexing **v** триплекс-процесс
Kolmes järjestikulises sulatusseadmes teostatav metallide ja sulamite tootmisprotsess.
906. tripleksprotsess → tripleksmenetlus
907. trummelahi; pöördahi **i** rotary furnace; drum furnace; drum-type furnace; revolving
furnace **v** вращающаяся печь; барабанная печь
Horisontaali suhtes kaldu asetseva telje ümber pöörleva silindrilise tööruumiga ahi puistematerjalide
kuumtöötlemiseks.
908. trumliproov; trummelproov **i** drum test **v** барабанная проба; испытание на прочность
кромки
Pöörlevas trumlis teostatav proov pressiste servatugevuse testimiseks (vt. *servatugevus*) või kõrgahjukoksi
mehaaniliste omaduste määramiseks.
909. trummelproov → trumliproov

910. tsentrifugaalpihustus (protsess); tsentrifugaalpihustamine (operatsioon) **i** centrifugal atomization **v** центробежное распыление
Vedelmetalli disperseerimine tsentrifugaaljõudude toimel. Kasutatakse peamiselt pulbrite saamisel kergsulavatest metallidest, kusjuures pulbriosakesed on tavaliselt amorfse struktuuri ja soomuselise vormiga (vt. *pihustus*).
911. tsentrifugaalveski **i** centrifugal mill **v** центробежная мельница
Veski, milles peenestamine toimub tsentrifugaaljõududega vastu seisvat trumlit surutavate kuulide või rullikute vahel.
912. tsingitustumine → tsingitustus
913. tsingitustus; tsingitustumine (protsess); tsingitustamine (operatsioon) **i** dezincification; dezincing **v** обесцинкование; удаление цинка
Tsingi eemaldamine aurustumise teel pulbermessingi paagutamisel.
914. tsirkoon **i** zircon **v** циркон
Silikaatne tsirkooniumimineraal $ZrSiO_4$.
915. tsirkoonne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** zirconia refractory **v** цирконовый огнеупор
Tsirkooni (mineraal $ZrSiO_4$) baasil tulekindel materjal.
916. tsirkulatsioonvakumeerimine; RH-vakumeerimisprotsess **i** RH-[degassing] process **v** циркуляционное вакуумирование
Sulaterase vakumeerimine valukopast vaakuumkambrisse pideva imemise teel üht ja väljalaskmisega teist toru pidi (vt. *vakumeerimine*).
917. tsoonpaagutus (protsess); tsoonpaagutamine (operatsioon) **i** zone sintering **v** зонное спекание
Paagutamine lokaalselt kuumutatud tsooni nihutamise ja piki toorikut.
918. tsoonsulatus (protsess); tsoonsulatamine (operatsioon) **i** zone melting **v** зонная плавка
Metallide jt. materjalide refineerimismeetod, mis seisneb kitsa ülessulatatud tsooni liikumises piki rafineeritavast metallist (või muust materjalist) latti.
919. tsüklipaagutus; mittepidevpaagutus (protsess); tsüklipaagutamine; mittepidev paagutamine (operatsioon) **i** cyclic sintering **v** циклическое спекание
Paagutamine temperatuuri tsüklilise muutmise ja sageli paagutusprotsesside aktiveerimiseks.
920. tsüklon **i** cyclone **v** циклон
Seade, milles puistematerjali (pulbri, tolmu) eraldamine gaasist või vedelikust toimub tangentsiaalselt liikuvale joale mõjuvate tsentrifugaaljõudude toimel.
921. tulekindel materjal; tulepüsiv materjal **i** refractory; fire-proof material **v** огнеупорный материал
Materjal tehnoloogiliste agregaatide nt. ahjude ehitamiseks või vooderdamiseks kaitsmaks kõrge temperatuuri toime eest.
922. tulekindel savi **i** fireclay; refractory clay **v** огнеупорная глина
Suure Al_2O_3 sisaldusega (30...40%) savi – lähtematerjal tulekindlate materjalide tootmiseks (vt. *tulekindel materjal*).

923. tulekindlad ahjumaterjalid **i** furnace refractories **v** печной припас
Tulekindlatest materjalidest tooted ahjude vooderdamiseks.
924. tulekindlus; tulepüsivus **i** refractoriness; fire-proofness; refractability **v** огнеупорность
Materjalide (peamiselt mineraalsete keraamiliste materjalide) võime taluda pehmenemata ja sulamata kõrgeid temperatuure.
925. tulepüsiv materjal → tulekindel materjal
926. tulepüsivus → tulekindlus
927. turi → [kõrgahju] turi
928. tõmberullikud **i** pinch rolls **v** тянущие валки
Pidevvaluseadme rullikud valuploki või valandi väljatõmbamiseks kristallisaatorist.
929. tõukur[tempel] → väljatõukaja
930. tõukurahi **i** pusher[-type] furnace **v** толкательная печь
Pideva töörežiimiga ahi, milles materjalide või toorikute transportimine toimub tõukuri abil.
931. tõukurseade → eemaldusseade
932. tõukurseadme kraana → eemaldusseadme kraana
933. täislegeerpulber **i** prealloyed powder **v** легированные порошки
Metallipulber, mille iga osakese koostis on ligilähedane pulbermaterjali koostisele (vrdl. *osalegeerpulber*).
934. täitekõrgus **i** fill height; fill depth **v** высота засыпки
Pulbri poolt täidetud kõrgus pressvormi matriitsis etteantud kõrguse ja vormiga pressise saamiseks.
Arvuliselt võrdne pressise kõrguse ja pressitavus- e. tihendatavusteguri korrutisega (vt. *tihendatavustegur*).
935. täitemaht **i** fill volume; die volume **v** объем засыпки
Maht, mille võtab enda alla kindel kogus pulbrit (puistematerjali).
936. täitemasin; laadimismasin **i** charger **v** завалочная машина; шаржир-машина
Masin täite sisestamiseks [terase]sulatusahju ja teistesse metallurgilistesse agregaatidesse.
937. täiteperiood **i** charging period; filling period **v** период заполнения
Sulatusprotsessi periood, mille kestel viiakse sulatusagregaati nt. konverterisse.
938. täitetegur **i** fill factor; die fill ratio **v** коэффициент заполнения
Pressvormi täitemahu (või täitekõrguse) ja pressise mahu (või pressise kõrguse) suhe. Arvuliselt võrdne pressitavus - e. tihendatavusteguriga (vt. *tihendatavustegur*).
939. täitmine mahu järgi → mahttäitmine
940. täitmine massi järgi → masstäitmine

941. töökorda seadmine; kordaseadmine **i** fettling **v** наладка
Ahjude ja teiste seadmete töökorda seadmine (tehnoloogiliste protsesside käivitamiseks).
942. tükistus (protsess); tükistamine (operatsioon) **i** agglomeration **v** окускование
Peene maagi või kontsentradi ettevalmistusprotsess sobiva suurusega tükistatud materjali saamiseks aglomeratsiooni, känkimise või brikettimise teel (vt. *aglomeratsioon, känkimine, brikettimine*).
943. ujumatriits **i** floating die **v** плавающая матрица
Pulbrite kahesuunalisel pressimisel e. kahepoolisel pressimisel kasutatav vedru[de]le või hüdrocilindri[te]le toetuv matriits, mis liigub („ujub“) pressimise või väljapressimise suunas (vt. *kahesuunaline [ujumatriits]pressimine*).
944. ultradispersne pulber → nanopulber
945. ultrapeenpulber; dispersne pulber **i** ultrafine powder; hyperfine powder **v** дисперсные порошки; мелкодисперсные порошки; мелкозернистые порошки
Alamikroonse e. submikroonse pulbri alaliik osakeste suurusega tavaliselt 0,1...1µm (vt. *alamikroonne pulber*).
946. umbroor **i** blind pore **v** тупиковая пора
Avatud poor (välispinnale ulatuv poor), mis ei ole seotud materjali sügavuses asuvate teiste pooridega.
947. vakumeerimine kopas → koppvakumeerimine
948. vaakuminduktsioondegasatsioon (protsess); vaakuminduktsioondegaseerimine (operatsioon) **i** vacuum-induction degassing; VID **v** вакуумная дегазация в ковше
Degaseerimine vaakuminduktsioonahjus gaaside eemaldamiseks sulametallist (vt. *vaakumdegasatsioon*).
949. vaakumdegasatsioon (protsess); vaakumdegaseerimine (operatsioon) **i** vacuum degassing; vacuum treatment; vacuum processing **v** вакуумная дегазация
Vakumeerimine degaseerimise eesmärgil (vt. *degasatsioon*).
950. vaakuminduktsioonümbersulatus (protsess); vaakuminduktsioonümbersulatamine (operatsioon) **i** vacuum-induction remelting; vacuum-induction refining; VIR **v** вакуумно-индукционный переплав
Rafineeriv ümbersulatus vaakum-induktsioonahjus (vt. *ümbersulatus*).
951. vaakumkaarümbersulatus (protsess); vaakumümbersulatamine (operatsioon) **i** vacuum-arc remelting; vacuum-arc refining; VAR; CEVAM-process **v** вакуумно-дуговой переплав
Lähtematerjali – metallelektroodi – rafineeriv ümbersulatus elektrikaare soojuslikul toimel vaakumis (vt. *ümbersulatus*).
952. vaakumpaagutus (protsess); vaakumpaagutamine (operatsioon) **i** vacuum sintering **v** вакуумное спекание; спекание в вакууме
Paagutamine vaakumi kaitsekeskkonnas. Vaakumpaagutus tagab pulbertoodete kõrge kvaliteedi tänu oksiidide pürolüüsile ja sublimeerumisele ning soodsatele tingimustele materjalide rafineerimiseks (vt. *paagutus*).
953. vagrankasulatus (protsess); vagrankasulatamine (operatsioon) **i** cupola melting **v** плавка в вагранке; ваграночная плавка

- Malmi sulatamine vagrankas (vt. *vagranka*).
954. vaakumtöötlus → vakumeerimine
955. vagrankasulatus[tsükkel]; sulatustsükkel vagrankas **i** cupola heat **v** ваграночная плавка
Vagrankas läbiviidud sulatustsükkel (vt. *sulatus[tsükkel]*).
956. vahekopp **i** tundish **v** промежуточный ковш
Valuplokkivormi ja kristallisaatori või valuvormi ja valukopa vahele asetatav kopp sulametalli väljavoolukiiruse reguleerimiseks.
957. vaht **i** froth; foam **v** пена
Õhukeste vedelikukiledega eraldatud gaasimullide kogum. Moodustub nt. flotatsioonrikastamisel.
958. vakumeerimine; vaakumtöötlus (protsess); vaakumtöötlemine (operatsioon) **i** vacuum treatment; vacuum processing; vacuum degassing **v** вакуумирование; вакуумная обработка
Sulametalli lühiaajaline töötlemine vaakumis degaseerimise ja taandamise eesmärgil.
959. vakumeerimine kopas → koppvakumeerimine
960. vaakumteras **i** vacuum-treated steel **v** вакуумированная сталь
Teras, mis on toodetud vakumeerimist kasutades (vt. *vakumeerimine*).
961. valge niklikivi **i** converter matte; Bessemer matte **v** файнштейн; белый никелевый штейн
Vase- ja niklisulfiidide sulam – vase ja nikli tootmise vaheprodukt.
962. valtsimine → [pulber]valtsimine
963. valtsimistagi **i** mill scale **v** прокатная окалина
Peamiselt teraste kuumvaltsimisel moodustuv oksüdeerumisprodukt, mida kasutatakse rauapulbri tootmisel.
964. valtspressis; valtsitud pressis **i** rolled compact **v** прессовка; полученная прокаткой
Pulbrist valtsimise teel vormitud pressis.
965. valtsitud pressis → valtspressis
966. valukopp **i** teeming ladle (valuplokkide valamiseks); pouring ladle (valandite valamiseks) **v** разливающий ковш
Valuplokkide või valandite valamiseks kasutatav kopp.
967. valupea → [valuploki] valupea
968. [valuploki] valupea **i** sinkhead; discard head **v** прибыль [слитка]; прибыльная часть [слитка]
Valuploki äralõigatav, kahanemistühikuga osa (vt. *valuplokk*).

969. valuplokisurvevalu **i** pressure-pouring [process] **v** разливка под давлением
Valuplokkide tootmine sulametalli suruõhuga surumise teel sulatusahjust valuplokkivormidesse (vt. *valuplokivalu*).
970. valuplokitustamine → valuplokkide eemaldamine
971. valuplokivalu (protsess); valuploki valamine (operatsioon) **i** teeming; casting of ingots
v разливка
Valuplokkivormide täitmine sulametalliga valuplokkide saamiseks metallurgiatööstuses (vt. *valuplokk*).
972. valuplokkivorm **i** ingot mo[u]ld; iron mo[u]ld; steel mo[u]ld **v** изложница
Metallist vorm valuplokkide tootmiseks (vt. *valuplokk*).
973. valuplokkivormi kõrgend **i** hot top; feeder head **v** прибыльная надставка; утепленная [прибыльная] надставка
Soojustatud ja eemaldatav valuplokkivormi osa valuploki sulametalliga tootmiseks tardumisel (vt. *valuplokkivorm*).
974. valuplokk **i** ingot **v** слиток
Valuplokkivormi valamisel või pidevvalu meetodil saadud pooltoode edasiseks töötlemiseks valtsimise, sepiamise või valu (valandite valamise) teel.
975. valuplokkide eemaldamine; valuplokitustamine **i** stripping; dressing **v**
стрипперование; раздевание слитков
Valuplokkide eemaldamine valuplokkivormidest (vt. *valuplokkivorm*).
976. valuteras **i** cast[ing] steel **v** литейная сталь
Teras toorikute või toodete saamiseks valu teel.
977. vanamalm **i** cast iron scrap; scrap iron **v** чугунный лом
Kasutuses olnud malmtooted või nende osad kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes agregaatides (vrld. *malmimurd*).
978. vanametall **i** scrap; waste **v** лом; металлический лом
Kasutuses olnud metalltooted või nende osad kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes agregaatides (vrld. *metallimurd*).
979. vanaraua-maagimenetlus; vanaraua-maagiprotsess **i** scrap-ore process; pig-and-ore process **v** скрап-рудный процесс; скрап-рудный передел
Martäänprotsess, mille puhul ahjutäite põhiosaks on toormalm, ülejäänud moodustavad vanaraud ja rauamaak (vt. *vanaraud*).
980. vanarauamenetlus; vanarauaprotsess **i** scrap process; scrap-and-pig process **v** скрап-процесс
Martäänprotsess, mille puhul ahjutäite põhiosaks on vanaraud, ülejäänud moodustab malm (vt. *vanaraud*).
981. vanarauaprotsess → vanarauamenetlus
982. vanaraud **i** iron scrap; scrap iron; steel scrap; waste iron; iron-and-steel scrap **v**
железный лом; стальной лом
Kasutuses olnud terastooded või nende osad kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes

agregaatides (vrdl. *terasurd e. rauamurd*).

983. vanaraua-maagiprotsess → vanaraua-maagimenetlus
984. vasarveski **i** hammer mill **v** молотковая мельница; молотковая дробилка
Veski (purusti), millises peenestamine toimub pöörlevale rootorile kinnitatud vasarate lööktoimel.
985. vasekivi **i** copper matte **v** медный штейн; купферштейн
Vase tootmise vaheprodukt – vase- ja rauasulfiidide sulam.
986. vasklääk **i** chalcosite; vitreous copper; chalcosine; chalcocite **v** халькозин; медный блеск
1. Vaseminaal Cu_2S .
2. Mineraali Cu_2S sisaldav vasemaak.
987. vaskrähk **i** chalcopyrite; copper pyrite; yellow copper ore **v** халькопирит; медный колчедан
1. Mineraal CuFeS_2 .
2. Mineraali CuFeS_2 sisaldav vasemaak.
988. vaskärritus (protsess); vaskärritamine (operatsioon) **i** poling [down] **v** дразнение
Vase rafineerimisprotsess. Sulavaske puidu sisestamine, mille käigus eraldub veeaur ja süsivesinikud tagavad metallist hapniku ja väävligaaside eraldumise.
989. vastastikune difusioon → heterodifusioon
990. vastuvoolufraksioneerimine → vastuvooluklassifikatsioon
991. vastuvooluklassifikatsioon (protsess); vastuvooluklassifitseerimine;
vastuvoolufraksioneerimine (operatsioon) **i** elutriation; counterflow classification;
counterflow separation **v** классификация противотоком [текучей среды];
классификация в восходящем потоке
Puistematerjali (pulbri) jaotamine suuruse järgi osisteks, vastuvoolu voolavas gaasi (õhk) või vedeliku (vesi) joas (vt. *klassifikatsioon*).
992. vedelfaaspaagutus (protsess); vedelfaaspaagutamine (operatsioon) **i** liquid phase sintering **v** жидкофазное спекание
Paagutamine vedela faasi moodustumisega (vrdl. *tardfaaspaagutus*).
993. vedelikfraksioneerimine → vedelikklassifikatsioon
994. vedelike segamine → vedeliksegamine
995. vedelikklassifikatsioon (protsess); vedelikklassifitseerimine; vedelikfraksioneerimine (operatsioon) **i** fluid classification; fluid fractionation **v** жидкостная классификация
Klassifitseerimine (fraksioneerimine), mis teostatakse vedelikulises keskkonnas. Vedelikklassifitseerimise abil on võimalik klassifitseerimine osakeste suuruse, kuju ja tiheduse järgi (vt. *klassifikatsioon*).
996. vedeliksadestusfraksioneerimine → vedeliksadestusklassifikatsioon

997. vedeliksadestusklassifikatsioon; vedeliksetitusklassifikatsioon (protsess); vedeliksetitusklassifitseerimine; vedeliksadestusfraktsioneerimine; vedeliksetitusfraktsioneerimine; vedeliksadestusklassifitseerimine (operatsioon) **i** sedimentation in liquid **v** отмучивание; жидкостная классификация (под действием сил тяжести)
Disperse materjali (pulbri) jaotamine osisteks (klassifitseerimine) gravitatsioonijõudude toimel toimuva sadestumise teel vedelikus. Protsess põhineb sedimentatsioonil (vt. *sedimentatsioon*).
998. vedeliksetitusfraktsioneerimine → vedeliksadestusklassifikatsioon
999. vedeliksetitusklassifikatsioon → vedeliksadestusklassifikatsioon
- 1000.[vedelik]segamine; vedelike segamine **i** agitation **v** перемешивание
Homogeense vedela materjali (nt. vedelmetalli) saamine kahest või enamast vedelikust.
- 1001.veerkänk **i** pellet **v** окатыш
Känkimise (veerkänkide valmistamise) produkt (vt. *känkimine*).
- 1002.veerkänkvalmistus → känkimine
- 1003.vesipihustus (protsess); vesipihustamine (operatsioon) **i** water atomization **v** водяное распыление; распыление водой
Sulametalli disperseerimine veejoas – levinum pihustuspulbrite tootmise meetod. Oksüdeerumise vähendamiseks viiakse pihustamist veega sageli läbi inertsgaasi (argoon, lämmastik jt.) keskkonnas. Vee rõhu ja sulametalli temperatuuri kasvades saadava pulbri disperssus üldjuhul suureneb (vt. *pihustus*).
- 1004.veski; peenesti; jahvati **i** grinder; [grinding] mill **v** мельница; размольная установка
Seade mehaaniliseks peenestamiseks (jahvatamiseks) (vrld. *purusti*).
- 1005.vibropaagutus (protsess); vibropaagutamine (operatsioon) **i** vibration sintering **v** вибрационное спекание
Paagutamine vibratsiooni rakendades – aktiivpaagutamise üks alaliike. Vibropaagutamisel toimub tunduvalt efektiivsem poorsuse vähenemine ja tugevuse kasv (vt. *aktiivpaagutus*).
- 1006.vibropressimine; vibrovormimine **i** vibratory compaction; vibration compaction; vibratory pressing; vibration pressing **v** вибрационное прессование
Pulbrite pressimine vibratsioonide kaastoimel. Vibropressimine võimaldab saavutada sama surve juures pressise suurema tiheduse.
- 1007.vibrosegaja; vibrosegisti; vibrosegur **i** vibratory mixer **v** вибрационный смеситель
Segaja (segisti), millises puistematerjalide segamine toimub vibratsioonide toimel. Selline segaja praktiliselt ei erine vibroveskist, kus toimub samaaegne peenestamine ja segamine (vt. *segaja*).
- 1008.vibrosõel[ur] **i** [sieve] shaker **v** вибросито; вибрационное сито; виброгрохот
Mehaaniline sõel, milles puistematerjalide klassifitseerimine (fraktsioneerimine) toimub vibratsiooni toimel (vt. *sõel*).
- 1009.vibrosegisti → vibrosegaja
- 1010.vibrotihendus (protsess); vibrotihendamine (operatsioon) **i** vibratory densification; vibration densification **v** вибрационное уплотнение

Puistematerjalide tihendamine vibratsioonide kaasamisega või vibratsiooni toimel. Leiab rakendust nt. raskeltpressitavatest pulbritest suure tihedusega (kuni 90% teoreetilisest) toodete ja pooltoodete saamisel.

1011.vibrosegur → vibrosegaja

1012.vibroveski **i** vibratory mill **v** вибрационная мельница
Vibreeriva korpuse ja peenestavate kehadega (kuulidega) veski (vt. *veski*).

1013.vibrovormimine → vibropressimine

1014.viivitus[aeg] **i** dwell [time] **v** выдержка; выстой
Viivitus pressimisel (või stantsimisel), mille kestel pressi alumises asendis liugur tagasikäiku ei alusta.

1015.vooder[dis] **i** liner **v** футеровка
Metallurgilise või muu tehnoloogilise agregaadid sisemine, tavaliselt tulekindlast materjalist, kaitsekiht.

1016.voolavus → [pulbri] voolavus

1017.voolavusmõõtur; voolemõõtur **i** flow meter; flowmeter **v** измеритель текучести
[порошка]
Pulbrilise matrejali voolavuse mõõtur (vt. *[pulbri]voolavus*).

1018.vormimine → pressimine

1019.vormimine kaarpihustamisega → kaarpihustusvormimine

1020.vormimine plasmapihustamisega → plasmapihustusvormimine

1021.vormitavus **i** compactibility **v** формуемость
Pulbertooriku (pressise) võime säilitada vorm etteantud poorsuste vahemikus (vrld. *pressitavus*).

1022.võlvumine **i** bridging **v** сводообразование; арочный эффект
Tühikute („sildade”) moodustumine puistematerjali (pulbri) osakeste vahel mis on tingitud hõõrdejõududest osakeste vahel.

1023.võrkkonveierahi; võrkkonveieriga ahi **i** mesh-belt conveyor furnace **v** печь с сетчатым
ленточным конвейером
Pideva töörežiimiga konveierahju eriliik, milles materjalid või toorikud liiguvad võrkkonveieril (vt. *konveierahi*).

1024.võrkkonveieriga ahi → võrkkonveierahi

1025.võrkstruktuur **i** network structure **v** сетчатая структура; сшитая структура
Komposiitmaterjalide üks võimalikke struktuure.

1026.väljahigistamine → eksudatsioon

1027.väljamistegur → saagis

- 1028.väljapressimine → väljatõukamine
- 1029.väljarõletus (protsess); väljarõletamine (operatsioon) **i** burnoff; burning off; dewaxing
в выжигание
 Pulbrimäärde või plastifikaatori eemaldamine pressisest enne paagutamist või paagutamisel (vt. *pulbrimääre; plastifikaator*).
- 1030.väljasulatus (protsess); väljasulatamine (operatsioon) **i** smelting **в** выплавка; плавка
 Maagi või muude mittemetalsete vaheproduktide ümbertöötlemine sobiva koostisega metalli saamiseks.
- 1031.väljasulatusahi **i** smelting furnace; smelter **в** плавильная печь
 Ahi metalli sulatamiseks (tootmiseks) maagist või mittemetalsest vaheproduktist (vt. *väljasulatus*).
- 1032.väljatulekutegur → saagis
- 1033.väljatõukaja; tõukur[tempel] **i** stripper [punch]; ejector [pin]; knockout [pin] **в**
 выталкиватель; выталкивающий пуансон
 Pressvormi osa, tavaliselt alumine tempel, pressise vormimiseks ja järgneva eemaldamiseks pressvormist.
- 1034.väljatõukamine; väljapressimine **i** ejection; stripping; knockout **в** выталкивание (pressvormist)
 Tooriku eemaldamine vormimisrakisest (pressvormist, stantsist jms).
- 1035.{värvilismetallide metallurgia} → mitterauametallurgia
- 1036.väävlitustamine → desulfureerimine
- 1037.WIP → soeisostaatpressimine
- 1038.õhkclassifikatsioon (protsess); õhkclassifitseerimine; õhkfraktsioneerimine (operatsioon) **i** air classification; air fractionation; pneumatic classification **в** воздушная классификация; пневмокласификация
 Pulbrite gaasklassifitseerimine õhus (vt. *gaasklassifikatsioon*).
- 1039.õhkfraktsioneerimine → õhkclassifikatsioon
- 1040.õhkpihustus (protsess); õhkpihustamine (operatsioon) **i** air atomization **в** воздушное распыление; распыление воздухом
 Sulametalli disperseerimine õhujoas – gaaspihustamise üks alaliike (vt. *gaaspihustus*).
- 1041.õliimmutus (protsess); õliimmutamine (operatsioon) **i** oil impregnation **в**
 импрегнирование маслом
 Poorse pulbermaterjali pooride täitmine õliga hõõrdeteguri vähendamiseks ja isemäärivuse tagamiseks (vt. *immutus*).
- 1042.õliläbilaskvus **i** oil permeability **в** маслопроницаемость; проницаемость масла
 Tahke keha võime lasta läbi õli.

1043. ühepoolne pressimine → ühesuunaline pressimine
1044. ühepoolse pressimisega press → ühesuunalise pressimisega press
1045. ühesuunaline pressimine; ühepoolne pressimine **i** unidirectional compacting; unidirectional pressing; single-action pressing **v** одностороннее прессование
Üheteljeline pressimine surve avaldamisega ühelt poolt (vt. *üheteljeline pressimine*, vrld. *kahesuunaline [ujuvmatriits]pressimine*).
1046. ühesuunalise pressimisega press; ühepoolse pressimisega press **i** single action press **v** пресс одностороннего действия; пресс простого действия
Press ühesuunaliseks pressimiseks (vt. *ühesuunaline pressimine*).
1047. üheteljeline pressimine; üheteljeline vormimine **i** uniaxial compacting; uniaxial pressing **v** одноосное прессование
Pressimine (vormimine) surve avaldamisega ühe telje suunas. Üheteljelise pressimise alaliikideks on ühesuunaline pressimine ja kahesuunaline [ujuvmatriits]pressimine e. kahepoolne [ujuvmatriits]pressimine (vrld. *ühesuunaline pressimine*).
1048. üheteljeline vormimine → üheteljeline pressimine
1049. ühtivus → afiinsus
1050. ülaltvalu (protsess); ülaltvalamine (operatsioon) **i** top pouring; downhill pouring; downhill teaming **v** разливка сверху; верхняя разливка
Valuplokkide tootmine valuplokvormi täitmisega ülaltpoolt (vt. *valuplokkivalu*).
1051. üleminekutemperatuur → faasimuutusetemperatuur
1052. ülemõdduline pulber; pulbri ülemõdduline osis; pulbri ülemõdduline fraktsioon **i** oversize [fraction] powder **v** надрешетная фракция порошка; надгрохотная фракция порошка
Pulbri etteantud granulomeetrilisest koostisest jämedam (sõelale jääv) osis (vrld. *alamõdduline pulber*).
1053. ülepaagutus **i** oversinter **v** перепекание
Paagutamine ülemäära kõrgel temperatuuril või kestusega, millega kaasnevad ebasoovitavad struktuuri ja vormi muutused.
1054. ülepaagutus; teistkordne paagutus (protsess); ülepaagutamine; teistkordne paagutamine (operatsioon) **i** resintering **v** повторное спекание
Täielikult mittepaakunud tooriku täiendav paagutamine paagutusdefektide kõrvaldamiseks või teistkordselt (kahekordselt) pressitud tooriku paagutamine.
1055. ülepressimine → kahekordne pressimine
1056. ülesegamine **i** overmixing; overblending **v** чрезмерное смешивание
Pulbrisegu ülemäärane, segu homogeensust kahjustav segamine (vt. *segama*), mis põhjustab erineva suuruse või tihedusega pulbrite kihistumist.

1057.ülessulatus (protsess); ülessulatamine (operatsioon) **i** melting-down; meltdown **v**
расплавление
Materjali sulasse (vedelasse) olekusse viimine kuumutades üle sulamistemperatuuri.

1058.ülipeenfraktsioon **i** ultrafines; ultrafine fraction **v** мелкодисперсная фракция;
дисперсная фракция
Puistematerjali (pulbri) osis osakeste suurusega tavaliselt 0,1...2 µm.

1059.ülemõõduline osis; ülemõõduline fraktsioon; sõele **i** oversize [fraction]; plus sieve; plus
mesh **v** отсев; надрешетная фракция; надгрохотная фракция
Sõela mitteläbinud puistematerjali (pulbri) fraktsioonid (sõelale jäänud osa puistematerjalist) (vrld.
alamõõduline osis).

1060.ümarpulber → sfääriline pulber

1061.ümbersulatus (protsess); ümbersulatamine (operatsioon) **i** remelting **v** переплав
Sulatuse eriliik – tavaliste meetoditega toodetud metalli uuesti sulatamine mittesoovitavate lisandite
sisalduse vähendamiseks (vrld. *sulatus*).

1062.ülemõõduline fraktsioon → ülemõõduline osis